

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 (115 21)

ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΝΟΔΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ, ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΚΑΙ ΠΑΛΙΝΝΟΣΤΟΥΝΤΩΝ

Έκθεση για την κατάσταση στο ιστορικό κέντρο της Αθήνας και την ευρύτερη περιοχή

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Κοινή συνθήκη για όλο και περισσότερους κατοίκους του ευρύτερου κέντρου της Αθήνας είναι η διάχυτη αίσθηση αβεβαιότητας και δυσφορίας. Πλέον, όλο και πιο συχνά, κάτοικοι του κέντρου φοβούνται να περπατήσουν στη γειτονιά τους, παύουν να αισθάνονται τη γειτονιά τους «σαν το σπίτι τους» και νοιώθουν όλο και πιο έντονα ότι βρίσκονται σε διαρκή κίνδυνο¹. Οι μέχρι πρότινος οικείοι σε αυτούς τόποι έχουν χάσει την οικειότητά τους, και, συχνά, όσοι κινούνται σε αυτούς διακατέχονται από μια έντονη αίσθηση τρωτότητας, η οποία εν πολλοίς οφείλεται σε υπαρκτά προβλήματα. Η ανασφάλεια μιας σημαντικής μερίδας κατοίκων και επαγγελματιών της περιοχής έχει πλέον εξελιχθεί σε εγκληματοφοβία και έντονη ξενοφοβία. Για την υποβάθμιση του ιστορικού κέντρου ενοχοποιούνται αποκλειστικά και μόνο οι μετανάστες, ενώ παραβλέπονται οι όποιες αδράνειες και πλημμέλειες του κράτους και της τοπικής αυτοδιοίκησης. Η παρουσία των μεταναστών βιώνεται ως απειλή, και, πλέον, με το πρόσχημα της απόσυρσης του κράτους από την περιοχή, είναι συχνές, και εν μέρει νομιμοποιημένες στη συνείδηση κάποιων κατοίκων, οι

¹ Δημήτρης Γκάτσιος «Φουλ εγκληματικότητα, μηδέν αστυνόμευση», *Ελεύθερος Τύπος*, 15 Μαρτίου 2012, σ. 14-15, Δήμητρα Σκουφού «Ζητείται “οξυγόνο” για το Κέντρο της Αθήνας», *ΤΑ ΝΕΑ*, 15 Μαρτίου 2012, σ. 8-9, Έλλη Ζώτου, «Η Αθήνα είναι “άβατο” και για τους μετανάστες», *ΑΥΓΗ*, 6 Ιανουαρίου 2012, σ. 11, Δημήτρη Κουνιά, «Δημοσκόπηση της metro για την Αθήνα “Δώστε πίσω στην πόλη μας”», *METRO*, 1 Ιουνίου 2011, σ. 1, 6-7, Τατιάνα Γεωργιοπούλου, «Ο φόβος διώχνει τους Αθηναίους από το κέντρο της πόλης», *Καθημερινή*, 6 Οκτωβρίου 2011, σ. 16, Όλγα Χριστοφιλοπούλου, «SOS από 1.500 κτίρια εγκαταλελειμμένα», *Νίκη*, 31 Μαΐου 2011, σ. 16, Σελάνα Βροντή, Αλέξης Γαγλίας, Ελεάνα Κολοβού και Νεφέλη Λυγερού, «Έλληνες Όμηροι στις γειτονιές τους», *Καθημερινή της Κυριακής-ΚΑΠΑ*, 22 Μαΐου 2011, τεύχος 416, σ. 44-56, Ιωάννα Μάνδρου, «Όχι αντεκδίκηση, ναι στην προστασία από την αστυνομία», *Καθημερινή της Κυριακής*, 22 Μαΐου 2011, σ. 14, Μαρία Νίκη Γεωργαντά, «Το πρωί κάνω το σταυρό μου το βράδυ με πιάνει φόβος», *Ελεύθερος Τύπος Κυριακής*, 15 Μαΐου 2011, σ. 26-29, Αχ. Χεκίμογλου, «Οι Αθηναίοι λένε δεν πάει άλλο», *Το Βήμα της Κυριακής*, 15 Μαΐου 2011, σ. 18.

ρατσιστικές επιθέσεις αυτοδικίας κατά μεταναστών, κυρίως εναντίον εκείνων που προέρχονται από ασιατικές και αφρικανικές χώρες².

ΟΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ ΚΑΙ Η ΥΠΟΒΑΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Στον επίσημο πολιτικό λόγο που αρθρωνόταν λίγο πριν τις εκλογές τις 6ης

² Ο κ. Νικήτας Κανάκης, Πρόεδρος των Γιατρών του Κόσμου, σε παρέμβασή του με τίτλο «Ρατσιστικές επιθέσεις στην Αθήνα» κατά την Εκδήλωση-συζήτηση με θέμα “Ακροδεξιά, πολιτικός εξτρεμισμός και βία” την οποία διοργάνωσε η Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου στην αίθουσα εκδηλώσεων του Goethe (Ομήρου 14-16, Αθήνα), την Τρίτη 7 Ιουνίου 2011, ανέφερε ότι στο Πολυϊατρείο των Γιατρών του Κόσμου καλούνται καθημερινά να περιθάλψουν μετανάστες που είναι θύματα ρατσιστικής βίας. Ο κ. Κανάκης εκτιμά ότι, καθημερινά, είκοσι με εικοσιπέντε μετανάστες είναι αποδέκτες ρατσιστικής βίας. Τους τελευταίους 8 με 10 μήνες παρουσιάζεται έξαρση των ρατσιστικών επιθέσεων. Ο κ. Κανάκης δηλώνει ότι υπάρχουν νύχτες που στο πολυϊατρείο περιθάλπονται μέχρι και 25 περιστατικά βίας, που αφορούν κυρίως σε άνδρες, συνήθως με μελαμψό χρώμα, με κρανιο-εγκεφαλικές κακώσεις, σπασμένα μέλη, μαχαιρωμένα σώματα και ρήξεις ζωτικών οργάνων. Συνολικά, τους τελευταίους έξι μήνες υπολογίζεται ότι 300 άτομα θύματα ρατσιστικής βίας έχουν λάβει ιατρική φροντίδα από το προσωπικό του πολυϊατρείου. Μάλιστα, πριν οκτώ μήνες, στην περιοχή του Αγίου Παντελεήμονα, άγνωστοι λίντσαραν τον μεταφραστή των Γιατρών του Κόσμου. Ο κ. Κανάκης επισήμανε ότι έχει πλέον αλλάξει η μορφή των ρατσιστικών επιθέσεων. Ομάδες 4-5 ατόμων στήνουν ενέδρες στους δρόμους και πραγματοποιούν συστηματικές επιθέσεις σε μετανάστες, τους οποίους προηγουμένως έχουν απομονώσει σε απόμερα σημεία. Σύμφωνα με τον κ. Κανάκη, οι θήτες επιτίθενται με σκοπό να σκοτώσουν τα θύματα, όχι απλώς να τα τρομοκρατήσουν. Συχνά, στα «τάγματα εφόδου» συμμετέχουν και ανήλικοι Αλβανοί, Ρωσοπόντιοι και Ουκρανοί οι οποίοι επιτίθενται σε μουσουλμάνους μετανάστες. Συνήθως, οι ανήλικοι αλλοδαποί στρατολογούνται για να κάνουν «τις βρώμικες» δουλειές. Με αφορμή πρόσφατα περιστατικά επίθεσης σε μετανάστριες, κάποιες εκ των οποίων συνόδευαν μικρά παιδιά, ο κ. Κανάκης εξέφρασε τον φόβο του ότι στοχοποιούνται πλέον και οι μετανάστριες. Οι μετανάστριες θύματα ρατσιστικών επιθέσεων υφίστανται σπρωξιές, τράβηγμα της μαντίλας, φτύσιμο και βρισιές. Η πρακτική που συχνά ακολουθείται στα αστυνομικά τμήματα όπου απευθύνονται τα θύματα για να καταγγείλουν τις εις βάρος τους επιθέσεις είναι συνήθως αποτρεπτική, και συχνά τα θύματα γίνονται αποδέκτες εκφοβισμού από τα αρμόδια όργανα. Στις προτροπές των γιατρών του Κόσμου να καταγγείλουν τα περιστατικά βίας, οι μετανάστες εκφράζουν την απροθυμία τους, διότι θεωρούν ότι μια πιθανή καταγγελία είναι πιθανό να προκαλέσει την κράτηση και την απέλασή τους. Κάποιοι μετανάστες ανέφεραν περιπτώσεις στις οποίες οι Αστυνομικοί τους πρότειναν να «ξεχάσουν» το περιστατικό και να μην δώσουν συνέχεια. Στο σημείο αυτό ο κ. Κανάκης τόνισε ότι υπάρχει αναντιστοιχία ανάμεσα στις επιθέσεις που καταγράφονται στα αστυνομικά τμήματα και αυτές που καταγράφουν οι γιατροί στο πολυϊατρείο και τόνισε την ανάγκη της συνεργασίας των γιατρών με νομικούς προκειμένου οι τελευταίοι να καταγράφουν τα σχετικά περιστατικά και να στηρίζουν τα θύματα ρατσιστικών επιθέσεων που επιθυμούν να προσφύγουν στη Δικαιοσύνη. Κατά τον κ. Κανάκη, αν επιθυμούμε μια πόλη ελεύθερη, πρέπει να εναντιωθούμε στη μετατροπή των δρόμων σε πεδία μαχών, και οι Γιατροί του Κόσμου θα υπερασπιστούν με το παράδειγμα και τη δράση τους το δικαίωμα στη ζωή για όλους. Για τους Γιατρούς του Κόσμου η φτώχεια δεν είναι μια «αισθητική παρεκτροπή», η αδικία δεν αποτελεί μια «αναπόφευκτη κοινωνική πραγματικότητα», αλλά μια υπόθεση υπεράσπισης ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Επίσης, βλ. Νίκο Άγκο, «Γιατρεύοντας τις πληγές της ρατσιστικής βίας...», *Αυγή της Κυριακής*, 12 Ιουνίου 2011, σ. 42, Χρήστος Ζέρβας, «Ο φόβος καλύπτει τις επιθέσεις των ρατσιστών», *Αυγή της Κυριακής*, 12 Ιουνίου 2011, σ. 42, Νίκο Άγκο, «Η Ομόνοια του διχασμού και της βίας», *Αυγή της Κυριακής*, 5 Ιουνίου 2011, σ. 46, Χρύσας Βίλκενς, «Η βία μέσα από τα μάτια των μεταναστών», *Ο Κόσμος του Επενδυτή*, 21 Μαΐου 2011, Λίνα Γιαννάρου, «Τα δύο στρατόπεδα στο άβατο του κέντρου», *Καθημερινή*, 21 Μαΐου 2011, σ. 19, Ανώνυμος, «Ελληνες και Μετανάστες να σπάσουμε τον τρόπο. Θύματα της ίδιας πολιτικής ενωμένοι σε κοινό αγώνα», *Η Εποχή*, 15 Μαΐου 2011, σ. 1, Ανώνυμος, «Πογκρόμ στην Αθήνα. Δολοφόνησαν νεαρό από το Μπαγκλαντές - Πάνω από 50 οι τραυματίες», *Η Εποχή*, 15 Μαΐου 2011, σ. 6. Επίσης, βλ. RED Network, *Annual Report*, Μάρτιος 2012 (<http://www.red-network.eu/?i=red-network.en.library.279>).

Μαΐου 2012, η κινδυνολογία περί ανεξέλεγκτης παράτυπης μετανάστευσης συνυπήρχε ρητά με την απόδοση της υποβάθμισης κεντρικών περιοχών της πρωτεύουσας στην παρουσία μεταναστών³. Βεβαίως, η ρητορική αυτή αποσιωπά το ότι οι μετανάστες εγκαταστάθηκαν σε μια ήδη υποβαθμισμένη πόλη, δηλαδή παραβλέπει το ότι η παρουσία των αλλοδαπών δεν ήταν εκείνη που έτρεψε σε φυγή τους γηγενείς κατοίκους του κέντρου της πόλης. Το αστικό περιβάλλον της Αθήνας βρισκόταν ήδη σε μια διαδικασία υποβάθμισης, και μάλιστα ήταν οι προβληματικές συνθήκες κατοίκησης, όπως τα εγκαταλελειμμένα κτίρια και οι κατοικίες οι οποίες βρίσκονταν σε κακή κατάσταση, αλλά είχαν χαμηλό ενοίκιο, των κεντρικών⁴ συνοικιών της Αθήνας εκείνες που προσέλκυσαν, εξ ανάγκης πάντα, τους μεταναστευτικούς πληθυσμούς. Η υποβάθμιση του κέντρου χρονικά προσδιορίζεται μετά τα μέσα της δεκαετίας του '70, οπότεν και ξεκινά η μετακίνηση των μεσοαστικών και μεγαλοαστικών στρωμάτων προς τα προάστια της πόλης⁵. Η εν λόγω μετακίνηση σχετίζεται με την επιβάρυνση του αστικού χώρου εξαιτίας της άναρχης και πυκνής δόμησης, της συχνά αυθαίρετης αυτοστέγασης, της κυριαρχίας της αρχιτεκτονικής των πολυκατοικιών, της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και της έλλειψης υποδομών. Η μετακίνηση των υψηλότερων κοινωνικών στρωμάτων στα

³ Βλ. κείμενο Κοινής Συνέντευξης Τύπου του Υπουργού Προστασίας του Πολίτη Μιχάλη Χρυσοχοϊδη και του Υπουργού Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης Ανδρέα Λοβέρδου για την προστασία της Δημόσιας Υγείας, η οποία έλαβε χώρα την 1η Απριλίου 2012. (http://www.minocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=4194&Itemid=540). Επίσης, βλ. http://www.minocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=4184&Itemid=536 και http://www.minocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=4199&Itemid=540. Σύμφωνα με δηλώσεις του Υπουργού Προστασίας του Πολίτη, κ. Χρυσοχοϊδης «Το νέο λοιπόν μήνυμα είναι ότι δεν μπορείς πλέον να κυκλοφορείς ελεύθερος στην Ελλάδα, παράνομα. Δεν υπάρχει κανένα δικαίωμα, δεν προκύπτει από καμία διεθνή Συνθήκη – ούτε από τις συνθήκες των Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών- η δυνατότητα κάποιου, να μπαίνει σε μία άλλη χώρα παράνομα. Τέτοιο, ανθρώπινο δικαίωμα δεν υφίσταται. Τέτοιο δικαίωμα νόμιμο δεν υφίσταται. Το ανεχτήκαμε για πολλά χρόνια, με αποτέλεσμα να καταστρέψουμε τις πόλεις μας, και κυρίως την πιο ιστορική πόλη της Ευρώπης που είναι η Αθήνα» (http://www.minocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=4232&Itemid=540). Βλ. εισήγηση κ. Αντώνη Σαμαρά στην οποία αναφέρει ότι πολλές πόλεις στην Ελλάδα έχουν καταληφθεί από λαθρομετανάστες και προτείνει την «ανακατάληψη» των πόλεων: http://www.nd.gr/web/12001/press/-/journal_content/56_INSTANCE_Rb5c/36615/933258. Σχετικά βλ.: http://www.nd.gr/web/12001/press/-/journal_content/56_INSTANCE_Rb5c/36615/943379 και http://www.nd.gr/web/12001/press/-/journal_content/56_INSTANCE_Rb5c/36615/949507.

⁴ Βλ. Ντίνα Βαΐου, Άρης Καλαντίδης, Ρούλη Λυκογιάννη, «Μετανάστευση, φύλο, αστικός χώρος: αναζητώντας τις αλληλοτομίες τριών προσεγγίσεων στην Αθήνα», εισήγηση στο Τριήμερο Επιστημονικό Συνέδριο, «ΓΕΩΓΡΑΦΙΕΣ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗΣ. ΟΥΕΙΣ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΧΩΡΟ», Θεσσαλονίκη, 21-23 Οκτωβρίου 2005

⁵ Βλ. Θ. Μαλούτας, Δ. Εμμανουήλ, Μ. Παντελίδου-Μαλούτα, *Αθήνα. Κοινωνικές δομές, πρακτικές και αντιλήψεις: Νέες παράμετροι και τάσεις μεταβολής 1980-2000. Ερευνητικό Πρόγραμμα «Κοινωνικές προϋποθέσεις για την αιφύρο ανάπτυξη της Αθήνας-Αττικής»*, Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, Αθήνα 2006

προάστια είχε προκαλέσει, ήδη πριν την έλευση των μεταναστών, τη μεταβολή των οικιστικών και πολεοδομικών χαρακτηριστικών των κεντρικών συνοικιών της πόλης και είχε συμβάλει στην κοινωνική τους υποβάθμιση, με πιο απτή της ένδειξη την αποδυνάμωση της γειτονιάς ως κοινωνικού περιβάλλοντος. Μάλιστα, τα σοβαρά προβλήματα υποβάθμισης και παραβατικότητας (ληστείες, παραεμπόριο, εμπόριο ναρκωτικών, trafficking μεταναστών, κ.ά.)⁶ εκδηλώνονται όχι τη δεκαετία του 1990, οπότεν και άρχισε να κατοικείται η πόλη από μετανάστες, αλλά κυρίως το 2004, μετά τη διεξαγωγή των Ολυμπιακών Αγώνων, αφού δηλαδή είχαν ολοκληρωθεί οι *ad hoc* παρεμβάσεις της πολιτείας και τα έργα ανάπλασης⁷ εν όψει των Αγώνων και είχε χαλαρώσει η αστυνόμευση.

Η εισροή των μεταναστών της δεκαετίας 1990-2005 προσέδωσε σταδιακά ένα πολυεθνικό χαρακτήρα στις γειτονιές της Αθήνας. Στην Αθήνα, σε αντίθεση με άλλες μητροπόλεις του δυτικού κόσμου, επικρατεί η κοινωνική μείξη⁸. Οι όποιες χωρικές συγκεντρώσεις μεταναστών στην Αθήνα διακρίνονται σαφώς από το αγγλοσαξωνικό παράδειγμα των περιφραγμένων-γκετοποιημένων κοινοτήτων. Βέβαια, η ομοιομορφία της χωρικής κατανομής και η απουσία γκέτο μεταναστών δεν συνεπάγονται την εξαφάνιση ή την άμβλυση των κοινωνικών και οικονομικών ανισοτήτων μεταξύ των πληθυσμών, γηγενών και αλλοδαπών, που συμβιώνουν στις ίδιες συνοικίες. Παρά όμως τη διατήρηση των ανισοτήτων, οι ερευνητές δεν διαπιστώνουν ένταση της κοινωνικής πόλωσης⁹.

⁶ Τα προβλήματα αυτά αφορούν κυρίως στην περιοχή κάτω από την πλατεία Ομονοίας (Γεράνι), την περιοχή του Μεταξουργείου, του Κεραμικού, της Ακαδημίας Πλάτωνος, την περιοχή του Ψυρρή, το Γκάζι καθώς και στην περιοχή των πλατειών Ομονοίας, Βάθη, Καραϊσκάκη, στην περιοχή του Πολυτεχνείου του Εθνικού Μουσείου αλλά και του Θησείου, στην περιοχή της πλατείας Βικτωρίας, της πλατείας Αττικής, του Αγίου Παντελεήμονα, των πλατειών Αμερικής και Κολιάτσου καθώς και τα Πατήσια, την Κυψέλη, το Παγκράτι και το Νέο Κόσμο

⁷ Η Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Προστασίας του Περιβάλλοντος, σε Πόρισμά της για το ιστορικό κέντρο της Αθήνας, αναφέρει ότι, ενώ οι δημόσιες επενδύσεις για έργα ανάπλασης διαμέσου της ΕΑΧΑ Α.Ε. για τα έτη 2000-2004 ανήλθαν σε 120 εκατ. ευρώ, για τα έτη 2004-2009 μειώθηκαν στα 15 εκατ. ευρώ, και παρατηρεί ότι συνήθως σε πολεοδομικά υποβαθμισμένες περιοχές εμφανίζονται και φαινόμενα οικονομικής και κοινωνικής παρακμής.

⁸ Παρατηρείται δηλαδή η χωρική συνύπαρξη διαφορετικών μεταξύ τους κοινωνικών ομάδων. Οι παλιοί κάτοικοι, λοιπόν, που, παρά τη δημοφιλή τάση μετακόμισης προς τη περιφέρεια της πόλης, παρέμειναν στην περιοχή, καλούνται να συνυπάρξουν με τους αλλοδαπούς που έχουν ενταχθεί, άλλοι λιγότερο και άλλοι περισσότερο, στις γειτονιές του κέντρου αλλά και με τους νέους κατοίκους των ανακαινισμένων παλιών μονοκατοικιών που γειτνιάζουν με εγκαταλελειμμένα κτίρια, με όσους υποστηρίζουν την πρόσφατη τάση *loft-lining* της Αθήνας και τη συγκέντρωση γκαλερί, χώρων τέχνης και καλλιτεχνικών εργαστηρίων, με τους, όχι και τόσο πρόσφατα, εγκατεστημένους καλλιτέχνες, κυρίως από τον χώρο του θεάτρου, και κυρίως με πιο περιθωριακές ομάδες, όπως είναι αυτές των τοξικομανών, των εκδιδόμενων, των μακροχρόνια αστέγων αλλά και των νεόπτωχων αστέγων και των αλλοδαπών «χωρίς χαρτιά».

⁹ Βλ. Θωμάς Μαλούτας, Χωρικές και κοινωνικές επιπτώσεις της κρίσης στην Αθήνα. Από τις ρυθμίσεις του πελατειακού κράτους στην κρίση των ελλειμμάτων, Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών,

Η έμφαση λοιπόν σε μια «εξωγενή» μεταβολή, όπως είναι η μετακίνηση και η εγκατάσταση μεταναστών στο κέντρο και την ευρύτερη περιφέρεια της πόλης των Αθηνών, με την ταυτόχρονη παράβλεψη μιας πρότερης «ενδογενούς» έντονης γεωγραφικής κινητικότητας των γηγενών κατοίκων αποτελεί στοιχείο παραπλάνησης σε ό,τι έχει να κάνει με την ερμηνεία της ραγδαίας υποβάθμισης της πρωτεύουσας. Βέβαια, η παρουσία των μεταναστών, αν και δεν προκάλεσε την υποβάθμιση της πόλης, επέδρασε καθοριστικά στην ανάπτυξη συνθηκών που υποβαθμίζουν ραγδαία την ποιότητα ζωής των κατοίκων, των εργαζομένων αλλά και των επιχειρηματιών που δραστηριοποιούνται σε αυτήν¹⁰. Δεδομένου ωστόσο ότι οι μετανάστες δεν αποτελούν μια ομοιογενή κατηγορία, εύκολα γίνεται αντιληπτό ότι στη διαδικασία υποβάθμισης της πόλης κρίσιμος είναι ο ρόλος όχι των μεταναστευτικών ομάδων που σημείωσαν ανοδική κοινωνική κινητικότητα, και που λίγο πολύ εντάχθηκαν στην κοινωνία υποδοχής, αλλά εκείνων των μεταναστευτικών ομάδων που βιώνουν κοινωνική αποστέρηση και διαβιούν σε συνθήκες εξαθλίωσης.

Συγκεκριμένα, μετά το 2004, συντελείται μια ριζική διαφοροποίηση των μεταναστευτικών ροών στην ευρύτερη περιοχή του ιστορικού κέντρου, η οποία συνίσταται στην υπέρμετρη συγκέντρωση αιτούντων άσυλο και μεταναστών χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα, για τους οποίους η Ελλάδα συνήθως αποτελεί όχι τον προορισμό, αλλά ένα απλό σταθμό/πέραςμα της μεταναστευτικής τους διαδρομής. Πρόκειται δηλαδή για ένα διαρκώς μετακινούμενο πλήθος αλλοδαπών, κυρίως «χωρίς χαρτιά», το οποίο, όταν εισέρχεται στη χώρα, κατευθύνεται προς την Αθήνα διότι εκεί είναι συγκεντρωμένες δημόσιες υπηρεσίες και οργανώσεις που προωθούν ζητήματα αλλοδαπών, και από εκεί είναι ευκολότερη η πρόσβαση σε δίκτυα μεταφοράς αλλοδαπών σε χώρες κυρίως της βόρειας και δυτικής Ευρώπης, επειδή εκεί είναι περισσότερες οι ευκαιρίες για δουλειά και εκεί είναι πιο εύκολο να έρθουν σε επαφή με συμπατριώτες τους. Όσοι από τους αλλοδαπούς έχουν συλληφθεί κατά την παράνομη είσοδό τους στη χώρα συνήθως κρατούνται υπό άθλιες συνθήκες σε

134-135, Α' – Β' 2011, σσ.51-70 και Αράπογλου Β., Καβουλάκος Κ.Ι., Κανδύλης Γ., Μαλούτας Θ., 2009, «Η νέα κοινωνική γεωγραφία της Αθήνας: Μετανάστευση, ποικιλότητα και σύγκρουση», στο Λ. Βεντούρα, Ε. Παπαταξιάρχης (επιμ.), Η πρόκληση της μετανάστευσης, Σύγχρονα Θέματα, αφιέρωμα: 31/107, σ. 57-66.

¹⁰ Μάχη Τράτσα, «“Φαντάσματα” στο κέντρο της Αθήνας», *Το Βήμα της Κυριακής*, σ. 38-39 Γιώργος Αποστολίδης, «Το γκέτο του κέντρου “σκοτώνει” την Αθήνα», *Έθνος της Κυριακής*, 29 Ιανουαρίου 2012, σ. 38- 39, Έφη Καραγεώργου, «Τα γκέτο της Αθήνας έβαλαν λουκέτο σε 18 ξενοδοχεία» και *Έθνος*, 20 Δεκεμβρίου 2011. Επίσης, βλ. Κυριάκος Εμμ. Ρερρές, *Γκετοποίηση τμήματος του ιστορικού κέντρου της Αθήνας και οι συνέπειες του φαινομένου στην οικονομική ζωή της πόλης*, Ινστιτούτο Τουριστικών Ερευνών και Προβλέψεων (Ι.Τ.Ε.Π.), Αθήνα, 2010

κέντρα παραμονής ή σε κρατητήρια¹¹, για χρονικό διάστημα που συνήθως δεν υπερβαίνει τους έξι μήνες, και μετά την επίδοση εγγράφου διοικητικής απέλασης προωθούνται στην Αθήνα. Εντέλει, πλήθος αλλοδαπών εισρέει στην Αθήνα και εγκλωβίζεται σε αυτήν σε συνθήκες συνωστισμού¹². Στη συγκέντρωση αυτή του υπέρμετρου αριθμού αλλοδαπών συμβάλλον¹³ οι σοβαρές ανεπάρκειες της διαδικασίας αναγνώρισης της προσφυγικής ιδιότητας, οι κατ' εφαρμογή του Κανονισμού «Δουβλίνο II» συστηματικές επιστροφές αλλοδαπών «χωρίς χαρτιά» από κράτη της Ε.Ε. στην Ελλάδα, ως την πρώτη χώρα εισόδου των τελευταίων στην Ε.Ε., οι αυστηρές προϋποθέσεις διατήρησης του καθεστώτος νόμιμης παραμονής στη χώρα καθώς και η αδυναμία επαναπροώθησης συλληφθέντων αλλοδαπών «χωρίς χαρτιά» στις χώρες προέλευσής τους. Αυτή η αδυναμία¹⁴ άλλοτε οφείλεται στο ότι οι αρμόδιες υπηρεσίες δεν αντεπεξέρχονται επιχειρησιακά στο πρόβλημα¹⁵ και άλλοτε στο ότι οι χώρες προέλευσης δεν μπορούν διότι συχνά δεν υφίστανται ουσιαστικά ως κράτη με την σύγχρονη έννοια του όρου (π.χ. Αφγανιστάν, Σομαλία, κ.λπ.) ή είναι σε εμπάργκο ή αρνούνται να δεχθούν τους υπό απέλαση υπηκόους τους, με αποτέλεσμα να μην είναι αυτονόητη η έκδοση ταξιδιωτικών εγγράφων από τις αντίστοιχες Πρεσβείες¹⁶, ή, τέλος, στο ότι κάποιοι από τους αλλοδαπούς δεν συνεργάζονται κατά τη διαδικασία, συνήθως αυτοπροσδιοριζόμενοι ψευδώς ως Παλαιστίνιοι ή Αφγανοί¹⁷.

¹¹ Είναι άλλωστε επανειλημμένες οι καταδίκες της Ελλάδας για τις συνθήκες κράτησης από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο.

¹² Ελένη Τζιτζιλιάκη, *Εκ-τοπισμένοι, αστικοί νομάδες στις μητροπόλεις. Σύγχρονα ζητήματα για τη μετακίνηση, την πόλη και τον χώρο*, εκδ. nissos academic publishing, Αθήνα 2009, σ. 19

¹³ Δεδομένου ότι ο κύριος όγκος των παράτυπων μεταναστών εισέρχεται από τα εξωτερικά σύνορα της χώρας με την Τουρκία, θα μπορούσαμε να υποστηρίξουμε ότι στην πρόσφατη αύξηση του αριθμού των παράτυπων μεταναστών επιδρούν μεταξύ άλλων πολιτικές που υιοθετούνται εκτός των εθνικών συνόρων, όπως είναι για παράδειγμα η απόφαση των Τουρκικών Αρχών να απελευθερωθεί το καθεστώς προξενικών θεωρήσεων με χώρες της Βόρειας, Βορειοδυτικής και υποσαχάριας Αφρικής, όπως είναι για παράδειγμα η Αλγερία, το Μαρόκο και η Τυνησία.

¹⁴ Για την εξήγηση των λόγων της διαπιστωμένης δυσκολίας επαναπροώθησης αλλοδαπών βασιστήκαμε στην εμπειρία του Οικουμενικού Προγράμματος Προσφύγων.

¹⁵ Παραδειγματικά αναφέρεται ότι η κατάθεση αιτήματος ασύλου είναι σχεδόν αδύνατη ακόμα και στην Δ/ση Αλλοδαπών Αττικής στην Πέτρου Ράλλη. Συγκεκριμένα, οι υπεύθυνες αστυνομικές αρχές παραλαμβάνουν κάθε Σάββατο ξημερώματα εξαιρετικά περιορισμένο αριθμό αιτημάτων ασύλου. Εξαιτίας της πρακτικής αυτής, που ενδεχομένως υιοθετήθηκε προκειμένου να αποθαρρυνθεί η καταχρηστική χρήση της διαδικασίας ασύλου, οι αιτούντες άσυλο, για να καταθέσουν το αίτημά τους, υποβάλλονται σε μια εξευτελιστική διαδικασία αναμονής, διάρκειας ακόμα και 3 μερόνυχτων, υπό άθλιες συνθήκες, χωρίς βέβαια διασφάλιση της κατάθεσης του αιτήματός τους. Το γεγονός αυτό είναι ιδιαίτερα κρίσιμο, δεδομένου ότι η ανωτέρω Αστυνομική Δ/ση καλείται να διαχειριστεί όχι μόνο τα αιτήματα όσων ζητούν άσυλο στην Αττική αλλά και όσων τα αιτήματα δεν παραλήφθηκαν, ως όφειλαν, από τις αρμόδιες αρχές ανά την Ελλάδα και παραπέμφθηκαν στην Αττική. Βλ. <http://asylum-campaign.blogspot.com>

¹⁶ Βλ. <http://www.cpapoutsis.gr/Document.aspx?ID=2134>

¹⁷ Ομάδας Εργασίας «Δράση για την Αθήνα», *Προτάσεις για το ιστορικό και εμπορικό κέντρο της Αθήνας*, Αθήνα, Απρίλιος 2010, σ. 11. Επίσης βλ.

Η πλειονότητα του πληθυσμού αυτού βιώνει μια ιδιότυπη μορφή ομηρίας, αφού η νόμιμη παραμονή τους στην Ελλάδα είναι αδύνατη, η επιστροφή στην πατρίδα τους είναι πρακτικά ή νομικά ανέφικτη, και η μετάβασή τους σε άλλη χώρα της Ε.Ε. δεν είναι επιτρεπτή εξαιτίας του Κανονισμού Δουβλίνο ΙΙ. Επί της ουσίας, οι πληθυσμοί αυτοί βρίσκονται σε μια κατάσταση «εξαίρεσης» και νομικής ανυπαρξίας¹⁸. Το παράδοξο βεβαίως με το δικαιικό κενό στο οποίο έχει εγκλωβιστεί αυτό το πλήθος των μεταναστών είναι ότι αποτελεί εν μέρει απόρροια της ισχύουσας μεταναστευτικής πολιτικής και της πολιτικής ασύλου. Στο ιστορικό κέντρο και στην ευρύτερη περιοχή της Αθήνας δοκιμάζεται δηλαδή ουσιαστικά η εθνική, και όχι μόνο, μεταναστευτική πολιτική των τελευταίων δεκαετιών.

Σύμφωνα με κάποιους ερευνητές, οι αλλοδαποί που εισρέουν στην πόλη αποτελούν ένα «πλήθος»¹⁹, δεδομένου ότι, αφενός, δεν συγκροτούν μια κοινότητα με βάση την εθνότητα και, αφετέρου, αναπτύσσουν τρόπους κατοίκησης που δεν διαφέρουν απλώς από τον συνήθη τρόπο κατοίκησης της γειτονιάς, αλλά δημιουργούν μια μάλλον οριακή συνθήκη που προκαλεί ρήξη στο αστικό περιβάλλον. Το «πλήθος» αυτό των αλλοδαπών «χωρίς χαρτιά» φέρει κατά τους ερευνητές τα χαρακτηριστικά εκτοπισμένων αστικών νομάδων των μητροπόλεων, δηλαδή ομάδων που, για διάφορους λόγους, αναγκαστικά μετακινούνται προς τις μητροπόλεις, και εν προκειμένω την Αθήνα. Στην Αθήνα, με τους απερίφρακτους αρχαιολογικούς χώρους, τα μισογκρεμισμένα νεοκλασικά, τα εγκαταλελειμμένα κτήρια αποθηκών, βιοτεχνικών εργαστηρίων και εργοστασιακών εγκαταστάσεων, το «πλήθος» των αλλοδαπών «χωρίς χαρτιά» βρίσκει προσωρινά «καταφύγιο»²⁰ σε «αστικά κενά», σε

http://www.minocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=3957&Itemid=522. Επίσης, βλ. Βασιλίας Λαδάς, *Μουσαφεράτ. Οι χιλίες και μια νύχτες ενός καταυλισμού προσφύγων*, Futura, Δεκέμβριος 2008, σ.120

¹⁸ Ο Συνήγορος του Πολίτη αναγνωρίζει ότι υπάρχει ένα μεγάλο κενό στο ισχύον κοινοτικό δίκαιο για όσους δεν εντάσσονται στο καθεστώς των δικαιούχων διεθνούς προστασίας ή για όσους είχαν ενταχθεί αλλά έχουν εκπέσει από αυτό, και διευκρινίζει ότι, «ανεξάρτητα από την νομιμότητα ή μη της εισόδου ενός προσώπου στο έδαφος ενός κράτους, αυτό σε καμία περίπτωση δεν παύει να είναι υποκείμενο των θεμελιωδών δικαιωμάτων, τα οποία απολαμβάνει οποιοσδήποτε, ανεξαρτήτως ιθαγένειας ή νομιμότητας παραμονής, όπως προβλέπεται σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο δικαιωμάτων του ανθρώπου και τα εθνικά συντάγματα των κρατών εισόδου», *Επιστολή Συνηγόρου με Θέμα: «Εκτιμήσεις του Συνηγόρου του Πολίτη για το ιστορικό εμπορικό κέντρο Αθηνών»* (Αρ. Πρωτ: 5757.2.1/09/13/07/210), σ. 12.

¹⁹ Βλ. σχετικά Δίκτυο Νομαδικής Αρχιτεκτονικής, *Το κέντρο της Αθήνας και ο μετασχηματισμός του. Πώς η τέχνη μπορεί να συμβάλει;* 2010, σ. 8 (www.nomadikiarxitektoniki.net) και Ραολο Βίμπο, *Γραμματική του πλήθους. Για μια ανάλυση των σύγχρονων μορφών ζωής*, Αλεξάνδρεια, Οδυσσέας, Αθήνα 2007.

²⁰ Σύμφωνα με το Δίκτυο Νομαδικής Αρχιτεκτονικής, «το κέντρο της Αθήνας διαφέρει ως προς τη πολεοδόμηση με τις πόλεις του βορρά, καθώς η Αθήνα χαρακτηρίζεται από άναρχη δόμηση και από την αρχιτεκτονική της πολυκατοικίας. Ορισμένες όμως συνοικίες του κέντρου (Βοτανικός, το

χώρους που τούς διακρίνει η εγκατάλειψη, δηλαδή σε «χώρους που αφήνουν ανολοκλήρωτη ή διασπούν τη συνοχή των οικοδομικών τετραγώνων και των προκαθορισμένων τους χρήσεων»²¹. Οι αλλοδαποί αυτοί αυτοσχεδιάζουν καθημερινά, χρησιμοποιώντας το σώμα τους και ρευστά υλικά (χαρτόκουτα, νάιλον, ύφασμα), και εντέλει οικειοποιούνται τα αστικά κενά, τα οποία μάλιστα συχνά βρίσκονται στα όρια μεταξύ του δημόσιου και του ιδιωτικού χώρου. Η οικειοποίηση αυτή δεν έχει μόνιμο χαρακτήρα, δεδομένου ότι οι καταληψίες, όταν εκδιώκονται από τις αρχές, αναγκαστικά βρίσκουν καταφύγιο σε γειτονικούς «κενούς» χώρους. Με τον τρόπο αυτό αναπτύσσονται νέες, ρευστές μορφές κατοίκησης στο αστικό έδαφος, οι οποίες διαμορφώνουν μια υπόγεια, αόρατη, ρευστή, ευάλωτη, μετακινούμενη πόλη εκτοπισμένων, μια πόλη δηλαδή που δεν την διακρίνει ένας συνεκτικός κοινωνικός και αστικός ιστός. Όλη αυτή η κατάσταση της συνεχούς κινητικότητας λόγω εκτοπισμού, που ξεκινά με τον εκτοπισμό των αλλοδαπών από την χώρα καταγωγής τους στις ευρωπαϊκές μητροπόλεις και επαναλαμβάνεται συνεχώς με τον εντός των μητροπόλεων εκτοπισμό τους από τους χώρους που αυτοί οικειοποιούνται, είναι καθοριστική όχι μόνο για τα ίδια τα άτομα αλλά και για τις σύγχρονες μητροπόλεις. Επομένως, το καινοφανές στοιχείο δεν είναι το ότι οι πρόσφατες ροές μεταναστών συνέβαλαν στον μετασχηματισμό της πόλης των Αθηνών και στη δημιουργία νέων μορφών κατοίκησης²², αλλά το ότι, εξαιτίας του εγκλωβισμού των αλλοδαπών στην πόλη, δημιουργήθηκαν ρευστές και μη ελέγξιμες συνθήκες κατοίκησης²³.

Αναφορικά με τις συνθήκες στέγασης, η ταυτόχρονη απουσία επαρκών δομών υποδοχής και κράτησης αλλοδαπών ωθεί τους πληθυσμούς αυτούς σε μια ιδιαίτερα δυσάρεστη, αν όχι τραγική, κατάσταση. Οι αλλοδαποί «χωρίς χαρτιά» που συνωστίζονται στην Αθήνα, στερούμενοι στέγης, αναγκάζονται να διαβιούν σε

Μεταξουργείο, ο Κεραμικός, το Γκάζι, οι γειτονιές κάτω από την Ομόνοια) διέφυγαν σ' ένα μεγάλο βαθμό της αντιπαροχής, καθώς φιλοξενούσαν εργοστάσια, εμπόριο, βιοτεχνία και άλλες χρήσεις, είχαν δηλαδή στοιχεία που έκαναν τις συνοικίες αυτές απρόσφορες για την αντιπαροχή, ενώ και στη συνέχεια ίσχυσε η αναστολή αδειών γιατί οι περιοχές αυτές είχαν ιστορική σημασία. Οι συνοικίες αυτές αποτέλεσαν καταφύγιο των ξένων»: Δίκτυο Νομαδικής Αρχιτεκτονικής, *Το κέντρο της Αθήνας και ο μετασχηματισμός του. Πώς η τέχνη μπορεί να συμβάλει;*, ό.π. σ. 19.

²¹ Βλ. σχετικά Ελένη Τζιρτζιλιάκη, *Εκ-τοπισμένοι, αστικοί νομάδες στις μητροπόλεις*, ό.π., σ. 27.

²² Κατά τη δεκαετία του 1950 σημειώνεται γεωγραφική μετακίνηση του πληθυσμού από την επαρχία προς την πρωτεύουσα. Τη δεκαετία του 1970, οι Τουρκόφωνοι της Θράκης εγκαθίστανται στο Γκάζι. Τη δεκαετία του 1980 σημαντικό τμήμα του πληθυσμού, κυρίως από τα υψηλά και μεσαία στρώματα μετακινείται από το κέντρο της πόλης των Αθηνών προς τα προάστια εξαιτίας της υποβάθμισης του κέντρου. Τη δεκαετία του 1990, εγκαταστάθηκαν οι νεοεισερχόμενοι οικονομικοί μετανάστες και πρόσφυγες, η ένταξη των οποίων οδήγησε σταδιακά στην αύξηση της κοινωνικής ανάμειξης και στην επιβολή ενός πολυπολιτισμικού χαρακτήρα στις γειτονιές του κέντρου.

²³ Βλ. Ελένη Τζιρτζιλιάκη, *Εκ-τοπισμένοι, αστικοί νομάδες στις μητροπόλεις*, ό.π., σ. 146

συνθήκες αθλιότητας, εκθέτοντας σε κίνδυνο την υγεία τους αλλά και τη δημόσια υγεία²⁴. Εκμισθώνουν άθλια διαμερίσματα και ακίνητα σε κακή κατάσταση, από Έλληνες ιδιοκτήτες οι οποίοι δεν τηρούν τις νόμιμες διαδικασίες και κερδοσκοπούν, εκμεταλλευόμενοι την ανάγκη των αλλοδαπών για στέγαση. Στα διαμερίσματα αυτά, τα οποία λειτουργούν ως υπνωτήρια, συνήθως χωρίς να εξασφαλίζεται η παροχή ρεύματος και πόσιμου νερού καθώς και η πρόσβαση σε χώρους υγιεινής, «στοιβάζονται» υπεράριθμοι αλλοδαποί²⁵. Η έλλειψη νομοθετικής διάταξης σχετικά με την υγιεινή της κατοικίας, την μίσθωση των διαμερισμάτων σε πολυκατοικίες και την πρόβλεψη επιβολής κυρώσεων σε όσους κρίνονται ένοχοι για τη δημιουργία ανθυγιεινών εστιών ή για την ενοικίαση χώρων σε παράνομους αλλοδαπούς δυσχεραίνει την παρέμβαση της Περιφέρειας Αττικής²⁶. Σε άλλες περιπτώσεις, αλλοδαποί καταλαμβάνουν ερειπωμένες βιοτεχνικές εγκαταστάσεις, οικόπεδα με μισογκρεμισμένα κτίρια ή εγκαταλελειμμένα κτίρια και αποθήκες. Σύμφωνα με μελέτη της Νομαρχίας Αθηνών, η οποία εκπονήθηκε το 2006 και αφορά στην καταγραφή των εγκαταλελειμμένων κτιρίων του ευρύτερου ιστορικού κέντρου της Αθήνας, εντοπίστηκαν συνολικά 617 νεοκλασικά ή άλλα κτίρια που είχαν πάψει να λειτουργούν ως κατοικίες, γραφεία, εργαστήρια ή εργοστάσια και τα οποία είτε είναι εγκαταλελειμμένα είτε έχουν καταληφθεί από τοξικομανείς και αλλοδαπούς ή λειτουργούν ως οίκοι ανοχής²⁷. Σε πιο πρόσφατη καταμέτρηση του Δήμου Αθηναίων, ο αριθμός των εγκαταλελειμμένων κτιρίων ανέρχεται σε 1500, με τα πιο έντονα προβλήματα να εντοπίζονται στις περιοχές της Κυψέλης, του Αγίου Παντελεήμονα και της πλατείας Βικτωρίας²⁸. Είναι μάλιστα τέτοιος ο αριθμός των κτιρίων αυτών ώστε «το κέντρο θα μπορούσε να οριστεί ολόκληρο ως ένα κενό»²⁹. Συνήθως, πολλοί άντρες μαζί επαναχρησιμοποιούν εγκαταλελειμμένα κτίρια, τα οποία δεν διαθέτουν ρεύμα και τρεχούμενο νερό, χωρίς βεβαίως να έχουν τη δυνατότητα, ή ενδεχομένως

²⁴ Σχετικά με τις συνθήκες κατοίκησης των εκτοπισμένων αστικών νομάδων στην Αθήνα, βλ. σχετικά Ελένη Τζιρτζιλιάκη, *Εκ-τοπισμένοι, αστικοί νομάδες στις μητροπόλεις*, ό.π., σ. 189-215

²⁵ Βλ. Γιάννης Παπαδόπουλος, «Άνθρωποι και ποντίκια στην Αθήνα», *Τα Νέα*, 23 Μαΐου 2011, σ. 16-17, Νικολέττα Μουτούση, «Μόνιμοι κάτοικοι η εξαθλίωση και η εγκληματικότητα», *Τα Νέα*, 25 Μαΐου 2011, σ. 16, Γιάννης Φώσκολος, «Μετανάστες στοιβαγμένοι σε κτίρια ερείπια», *Έθνος*, 21 Μαΐου 2011, σ. 18-19.

²⁶ Βλ. «Σε κτίρια-αποθήκες άνθρωποι και ποντίκια...», *Αυριανή*, 29 Μαρτίου 2012, σ. 2.

²⁷ Βλ. σχετικά Δίκτυο Νομαδικής Αρχιτεκτονικής, ό.π., σ. 12.

²⁸ Όλγα Χριστοφιλοπούλου, «SOS από 1.500 κτίρια εγκαταλελειμμένα», *Νίκη*, 31 Μαΐου 2011, σ. 16. Επίσης, βλ. Κώστας Ονισένκο, «Καταφύγιο περιθωριακών τα αστικά κουφάρια», *Καθημερινή*, 12 Ιανουαρίου 2012, σ. 16.

²⁹ Μελέτη νομαδικής αρχιτεκτονικής, ό.π., σ. 8.

και τη διάθεση,³⁰ να προβούν σε τυχόν βελτιώσεις τους. Υπό κατάληψη κτίρια υπάρχουν στο Μεταξουργείο, στον Κολωνό³¹, στον Κεραμεικό, στου Ψυρρή και στην περιοχή του σταθμού Λαρίσης³². Όταν με εισαγγελική παρέμβαση τα κτήρια εκκενώνονται, οι καταληψίες μετακινούνται και καταλαμβάνουν³³ εκ νέου άλλα εγκαταλελειμμένα κτίρια σε γειτονικά οικοδομικά τετράγωνα³⁴. Τέλος, αλλοδαποί διαμένουν σε ακάλυπτους χώρους, πλατείες, πάρκα, δρόμους και άλλους δημόσιους χώρους, διαβιώντας σε χαρτόκουτα και παραπετάσματα από νάιλον και άλλα ευτελή υλικά. Συχνά, οι δημόσιοι αυτοί χώροι βρίσκονται σε περιοχές όπου κατοικούν αλλοδαποί οι οποίοι προσωρινά φιλοξενούν άστεγους συμπατριώτες τους. Οι επαχθείς συνθήκες κατοίκησης, η αναζήτηση εργασίας και η επαφή και η ανταλλαγή πληροφοριών με τους συμπατριώτες τους ωθούσαν μέχρι πρόσφατα τα πλήθη των αλλοδαπών να συχνάζουν πολλές ώρες σε πλατείες και σε δρόμους, όπως στις οδούς Μενάνδρου, Σωκράτους και Αισχύλου. Μάλιστα, στους δημόσιους αυτούς χώρους συνάντησης, κάποιες φορές ήταν τέτοιος ο συνωστισμός των αλλοδαπών ώστε εμποδιζόταν όχι απλώς η απρόσκοπτη διέλευση οχημάτων και πεζών αλλά κυρίως η κατοίκηση και η ανάπτυξη επιχειρηματικής δραστηριότητας στην περιοχή.

Οι πληθυσμοί αυτοί των εκτοπισμένων αλλοδαπών, πέραν του ότι διαβιούν κάτω από ανείπωτες συνθήκες, συνήθως αναγκάζονται να περιορίζονται στα απολύτως στοιχειώδη της ανθρώπινης ύπαρξης, αυτοσχεδιάζοντας προκειμένου να εξασφαλίσουν την πρόσβαση σε αγαθά απολύτως απαραίτητα για την επιβίωση, όπως είναι το νερό ή η τροφή. Δεδομένου ότι τα συστήματα δεν επαρκούν για να καλύψουν τις ανάγκες του εν λόγω πληθυσμού, οι αλλοδαποί αυτοί αναζητούν τροφή ή

³⁰ Δεδομένου ότι πρόθεση της ομάδας αυτής των αλλοδαπών «χωρίς χαρτιά» είναι συνήθως η μετάβαση σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Βλ. Κατερίνα Ροζάκου, «Street-Work. Όρια και αντιφάσεις των συναντήσεων Ελλήνων εθελοντών και προσφύγων», στο, *Περιπέτειες της ετερότητας. Η παραγωγή της πολιτισμικής διαφοράς στη σημερινή Ελλάδα*, επιμ. Ευθύμιος Παπαταξιάρχης, Εκδόσεις Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2006, σ. 325-354., σ. 350

³¹ Για μια περιγραφή των συνθηκών διαβίωσης παράτυπων μεταναστών σε εγκαταλελειμμένο εργοστάσιο στον Κολωνό, βλ. Κατερίνα Ροζάκου, «Street-Work. Όρια και αντιφάσεις των συναντήσεων Ελλήνων εθελοντών και προσφύγων», *ό.π.*, σ. 325-330

³² Η μετακίνηση εκτοπισμένων αλλοδαπών σε πρώην βιομηχανικούς χώρους της περιοχής του σταθμού Λαρίσης παρατηρείται, σύμφωνα με την Τζιρτζιλάκη, κατά την περίοδο του «εξευγενισμού», της ανάπλασης της περιοχής του Ψυρρή. Βλ. Ελένη Τζιρτζιλάκη, *ό.π.*, σ. 197

³³ Για το Δίκτυο Νομαδικής Αρχιτεκτονικής, η κατάληψη και η κατοίκηση των εγκαταλελειμμένων κτιρίων από το πλήθος των αλλοδαπών διασώζει το οικιστικό απόθεμα της πόλης. Βλ. σχετικά Δίκτυο Νομαδικής Αρχιτεκτονικής, *ό.π.*, σ. 19.

³⁴ Βλ. σχετικά Ομάδα Εργασίας «Δράση για την Αθήνα», *Προτάσεις για το ιστορικό και εμπορικό Κέντρο της Αθήνας*, *ό.π.*, σ. 12.

ανταλλάξιμα υλικά ακόμα και σε κάδους απορριμμάτων³⁵. Η πρόσβαση στην αγορά εργασίας δεν είναι αυτονόητη για όσους αλλοδαπούς δεν διαθέτουν νομιμοποιητικά έγγραφα, και η μόνη διέξοδός τους είναι η απασχόληση, συχνά περιστασιακή, στην άτυπη αγορά εργασίας, συνήθως με ιδιαίτερα επαχθείς συνθήκες εργασίας. Οι αλλοδαποί, εργαζόμενοι υπό αυτές τις συνθήκες, καθίστανται ευάλωτοι σε οποιοδήποτε είδους εκμετάλλευση, και ενδέχεται να καταλήξουν ακόμη και θύματα εμπορίας ανθρώπων για εργασιακή ή/και σεξουαλική εκμετάλλευση. Στο πλαίσιο της άτυπης απασχόλησης, ή και καθαρά για λόγους επιβίωσης, οι πληθυσμοί αυτοί συχνά αναπτύσσουν δράσεις μικρο-εγκληματικότητας³⁶, όπως είναι για παράδειγμα η αρπαγή αντικειμένων από περαστικούς, οδηγούνται στην πορνεία και στο μικρεμπόριο ουσιών και εμπλέκονται σε δίκτυα παραεμπορίου, ναρκωτικών, πορνείας και κλοπιμαίων. Για τον έλεγχο των παράνομων αυτών δραστηριοτήτων, λαμβάνουν χώρα, βίαιες, ιδιαίτερα οχληρές και συχνά επικίνδυνες για τους κατοίκους, συγκρούσεις μεταξύ διαφορετικών εθνοτικών ομάδων³⁷. Περιθωριακά στοιχεία από άλλες περιοχές έλκονται από τις ανομικές συνθήκες που επικρατούν στο κέντρο της πόλης και επιλέγουν να αναπτύσσουν εκεί τις παράνομες δραστηριότητές τους, εντείνοντας με τον τρόπο αυτό την υποβάθμιση της περιοχής³⁸.

Οι πληθυσμοί των αλλοδαπών «χωρίς χαρτιά», ζώντας επί της ουσίας στο περιθώριο της κοινωνίας, υπό συνθήκες αβέβαιης και ανασφαλούς παραμονής, με κύρια επιδίωξη τη λάθρα μετάβασή τους σε ευρωπαϊκές μητροπόλεις, δεν αναπτύσσουν δεσμούς με την ελληνική κοινωνία, γεγονός που τους διαφοροποιεί από τους μετανάστες της δεκαετίας του 1990, οι οποίοι λίγο-πολύ, με δίκαιο ή μη δίκαιο για τους ίδιους τρόπο, έχουν ενταχθεί στην ελληνική κοινωνία και έχουν αναπτύξει σχέσεις αμεσότητας με τους γηγενείς στη γειτονιά τους και όχι μόνο. Οι γηγενείς αλλά και οι «ενταγμένοι» μετανάστες κάτοικοι και επαγγελματίες του κέντρου της Αθήνας δυσφορούν έντονα μπροστά στην ανεξέλεγκτη συνάθροιση πλήθους αλλοδαπών σε πλατείες και δρόμους του ιστορικού κέντρου και τη συνεπακόλουθη, μέχρι πρόσφατα, παρεμπόδιση της απρόσκοπτης πρόσβασης σε αυτούς, την

³⁵ Μαρίας Λούκα. «Ψάχνοντας στα σκουπίδια για ...δουλειά», *Επίκαιρα*, 19 Ιανουαρίου 2012, σ. 93-95

³⁶ Βλ. σχετικά, Ομάδα Εργασίας «Δράση για την Αθήνα», *ό.π.*, σ.12

³⁷ Κώστας Ονισένκο, «Συμπλοκές με ρόπαλα στο κέντρο από ομάδες αλλοδαπών», *Καθημερινή της Κυριακής*, 20 Μαΐου 2011, σ. 14· Ανώνυμος, «Όταν η Ομόνοια έγινε “Μπρόνξ”», *Press Time*, 28 Μαΐου 2011, σ. 21.

³⁸ Σχετικά με την εξέλιξη και επιδείνωση του φαινομένου στο ιστορικό εμπορικό κέντρο της Αθήνας, βλ. σχετική Επιστολή Συνηγόρου του Πολίτη (Αρ. Πρωτ.: 5757.2.1./09/13 Ιουλίου 2010).

εγκληματικότητα και τις ρυπογόνους πρακτικές που συνδέονται με τις άθλιες συνθήκες διαβίωσης των τελευταίων. Η ιδιόμορφη κατοίκηση του κέντρου από το πλήθος των αλλοδαπών δεν γίνεται αποδεκτή από τους ήδη εγκατεστημένους κατοίκους, και αναπόφευκτα η συνύπαρξη στον χώρο δεν μπορεί παρά να είναι συγκρουσιακή. Βέβαια, αυτό καθεαυτό το στοιχείο της σύγκρουσης δεν είναι κάτι καινούργιο όταν αναφερόμαστε στη συνύπαρξη διαφορετικών, πολιτισμικά και κοινωνικά, πληθυσμών στην ίδια περιοχή. Πρόβλημα δημιουργείται από την ένταση της σύγκρουσης και τη μετατροπή ολόκληρων περιοχών σε πεδία συγκρούσεων και άσκησης ρατσιστικής βίας σε βάρος των μεταναστών³⁹. Οι μετανάστες, λοιπόν, ανεξαρτήτως του βαθμού ένταξής τους, της εθνοτικής τους προέλευσης ή της όποιας άλλης διαφοροποίησής τους, στιγματίζονται άλλοτε ως εγκληματίες, ως επικίνδυνοι για την οικονομική σταθερότητα της χώρας, ως ρυπαροί για το αστικό περιβάλλον ή ως «υγειονομική βόμβα» και κατ' επέκταση στοχοποιούνται από εξτρεμιστικές πολιτικές οργανώσεις, οι οποίες εμφανίζονται συχνά ως επιτροπές αγανακτισμένων κατοίκων.

Οι ρατσιστικές επιθέσεις, παρότι δεν έχουν τον μαζικό και ακραίο χαρακτήρα που έλαβαν οι επιθέσεις που ακολούθησαν τη δολοφονία του Μανώλη Καντάρη, στην περιοχή της πλατείας Βικτωρίας, τον Μάιο του 2011, εντείνονται και είναι πλέον καθημερινές⁴⁰. Η όλο και πιο συχνή νοσηλεία θυμάτων τα οποία φέρουν βαριά τραύματα από μαχαιριές δείχνει ότι έχει πλέον αλλάξει η μορφή των επιθέσεων, ότι οι θύτες πραγματοποιούν επιθέσεις με σκοπό όχι απλώς να τρομοκρατήσουν τα θύματά τους, αλλά να τα σκοτώσουν. Ο κ. Γ. Μοχαμμαντί, Πρόεδρος της Αφγανικής Κοινότητας στην Ελλάδα, εξαιτίας της επίτασης των ρατσιστικών επιθέσεων στην περιοχή του Αγίου Παντελεήμονος και στην Πλατεία Αττικής, απέστειλε στις

³⁹ Για την αστική σύγκρουση ομάδων πολιτών και μεταναστών στις περιοχές του Αγίου Παντελεήμονα και της Ομόνοιας βλ. Αράπογλου Β., Καβουλάκος Κ.Ι., Κανδύλης Γ., Μαλούτας Θ., 2009, «Η νέα κοινωνική γεωγραφία της Αθήνας: Μετανάστευση, ποικιλότητα και σύγκρουση», στο Λ. Βεντούρα, Ε. Παπαταξιάρχης (επιμ.), *Η πρόκληση της μετανάστευσης*, ό.π., σ. 61-64.

⁴⁰ Στη συνέντευξη τύπου για την Αντιρατσιστική και Αντιναζιστική Διαδήλωση της 24ης Απριλίου 2012 από την Ομόνοια προς τη Βουλή, ο κ. Μαϊλάν Ταμούρ από την Πακιστανική Κοινότητα προχώρησε σε καταγγελία ξυλοδαρμού τεσσάρων συμπατριωτών του από οργανωμένη ομάδα ακροδεξιών, η οποία έλαβε χώρα στις 22 Απριλίου 2012 στον σταθμό του Προαστιακού στη Μεταμόρφωση. Οι θύτες επέβαιναν σε μοτοσυκλέτες και επιτέθηκαν με ρόπαλα στους τέσσερεις μετανάστες, δύο εκ των οποίων χρειάστηκε να νοσηλευτούν. Ο κ. Μαϊλάν Ταμούρ καταγγέλλει ότι, παρότι καθημερινά στην περιοχή μετανάστες δέχονται επιθέσεις πρωινές ώρες σε στάσεις μέσω μαζικής μεταφοράς, οι αστυνομικές δυνάμεις παρακολουθούν τις επιθέσεις και δεν παρεμβαίνουν. Βλ. σχετικά <http://migrant.diktio.org/el/node/260>.

18/9/2011 επιστολή⁴¹ στον Πρωθυπουργό με την οποία ζητά «την άμεση παρέμβαση των αρμοδίων αρχών για την αποκατάσταση της ευνομίας, μέσω της άμεσης καταστολής τέτοιων περιστατικών και της απονομής δικαιοσύνης».

Η αγριότητα των ρατσιστικών επιθέσεων δείχνει μεταξύ άλλων ότι τα εγκλήματα ρατσιστικής βίας, που όλο και πιο συχνά λαμβάνουν χώρα στο ιστορικό κέντρο και στην ευρύτερη περιοχή, δεν αντιμετωπίζονται ως τέτοια, δεν εξιχνιάζονται και δεν καταγράφονται από την Αστυνομία. Σε επιστολή της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) σχετικά με τη ρατσιστική βία, το Υπουργείο Δημοσίας Τάξεως διαβεβαίωσε ότι δεν έχει διαπιστωθεί καμία παρανομία ή περιστατικό βίας σε βάρος μεταναστών ή άλλων ευαίσθητων ομάδων με ρατσιστικό κίνητρο. Ο κ. Παπαϊωάννου, Πρόεδρος της ΕΕΔΑ, σχολίασε σε πρόσφατη εκδήλωση⁴² ότι, αφενός, δεν υπάρχει μηχανισμός καταγραφής της ρατσιστικής βίας στην Αστυνομία και, αφετέρου, ότι δεν λειτουργούν αποτελεσματικά οι εσωτερικοί μηχανισμοί ελέγχου στην ΕΛ.ΑΣ προκειμένου να αντιμετωπιστούν κρούσματα ανοχής, αν όχι άσκησης, ρατσιστικής βίας από την ίδια την Αστυνομία. Τα περιστατικά βίας στα οποία εμπλέκονται αστυνομικοί σπάνια διερευνώνται ή καταλήγουν σε τιμωρία. Οι αστυνομικοί ως θύτες μένουν ατιμώρητοι, οπότε τα θύματα θεωρούν μάταιο να προβούν σε οποιαδήποτε καταγγελία ρατσιστικής βίας κατά αστυνομικού. Επίσης, η αστυνομία παραμένει συχνά αμέτοχος θεατής κατά τη διάρκεια ρατσιστικών επιθέσεων και δεν ανταποκρίνεται στην υποχρέωσή της να προστατεύει τα θύματα. Η ΕΕΔΑ, σε σχετική πρόταση που κατάθεσε στα αρμόδια Υπουργεία, ζήτησε μεταξύ άλλων τη δημιουργία ενός ενιαίου συστήματος καταγραφής περιστατικών ρατσιστικής βίας, τη σύσταση ειδικών μονάδων που να αναλαμβάνουν τη στήριξη θυμάτων ρατσιστικής βίας καθώς και την υποχρεωτική καταγραφή σχετικών περιστατικών σε ειδική φόρμα. Κατά τον κ. Παπαϊωάννου, τα πογκρόμ κατά των μεταναστών ουσιαστικά στρέφονται εναντίον της δημοκρατίας, και είναι μείζον το αίτημα για επαναφορά του κράτους δικαίου, ενώ είναι προβληματική η θέση που θέλει η όποια εκφορά λόγου περί ανθρωπίνων δικαιωμάτων να είναι αντίθετη στον λόγο περί δημόσιας ασφάλειας, πόσο μάλλον

⁴¹ Την ανωτέρω επιστολή συνυπογράφουν το Ελληνικό Φόρουμ Προσφύγων, η ΜΚΟ Asante, η Αφρικανική Ένωση και η Κενυατική Κοινότητα.

⁴² Πρόκειται για την Εκδήλωση-συζήτηση με θέμα “Ακροδεξιά, πολιτικός εξτρεμισμός και βία” την οποία διοργάνωσε η Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου με αφορμή τα πρόσφατα γεγονότα ρατσιστικής βίας στην Αθήνα στην αίθουσα εκδηλώσεων του Goethe (Ομήρου 14-16, Αθήνα), την Τρίτη 7 Ιουνίου 2011.

όταν καθυστερεί η θεσμική αντιμετώπιση του ρατσισμού και ελλοχεύει ο κίνδυνος τα κοινωνικά στρώματα να αποδεχθούν ηθικά τη βία. Σε σχέση με την ποινική καταστολή της ρατσιστικής βίας, είναι αξιοσημείωτο ότι, παρότι πλέον η ρατσιστική βία είναι οργανωμένη, δεν τιμωρείται⁴³. Αν και τα αδικήματα ρατσιστικής βίας έχουν κακουργηματικό χαρακτήρα, κανένας δικαστής δεν έχει αναγνωρίσει έγκλημα με κίνητρο ρατσιστικό⁴⁴.

Βεβαίως, η αδράνεια ή η απροθυμία των αρμόδιων αρχών και η ατιμωρησία των δραστών ρατσιστικών επιθέσεων, ειδικότερα όταν αυτοί είναι ένστολοι⁴⁵, πέραν των όποιων ζητημάτων απονομής δικαιοσύνης, αν δεν ενθαρρύνει, αν μη τι άλλο δημιουργεί προϋποθέσεις ανοχής της ρατσιστικής βίας. Με αντίστοιχο τρόπο λειτουργούν η δημοσιότητα ομάδων πολιτών, με ακραίο ίσως παράδειγμα αυτό της «πατριωτικής πολιτοφυλακής», οι οποίες αυτόκλητα αναλαμβάνουν την προστασία του τόπου από την εγκληματικότητα⁴⁶ και την παρεμπόδιση του «αφελληνισμού» του έθνους, αλλά και η απροθυμία, λόγω φόβου επεισοδίων, εκπροσώπων της Πολιτείας να εγκρίνουν τη διοργάνωση αντιρατσιστικών εκδηλώσεων σε περιοχές όπου εξτρεμιστικές οργανώσεις φροντίζουν να διατηρούνται «καθαρές» από μετανάστες⁴⁷.

Η άμβλυνση των φαινομένων που υποθάλπουν ρατσιστικές αντιλήψεις και συμπεριφορές και προκαλούν τη, λιγότερο ή περισσότερο βίαιη, απόρριψη της συμβίωσης με τους μετανάστες υπονομεύεται από τον κυρίαρχο λόγο των ΜΜΕ περί γκέτο και κυρίως από την υιοθέτηση αντιμεταναστευτικής ρητορικής από τα κόμματα εξουσίας⁴⁸. Χαρακτηριστικές αυτού είναι πρόσφατες δηλώσεις Υπουργών⁴⁹, στο

⁴³ Σχόλιο της κ. Κλειούς Παπαπαντολέων στη δεύτερη συνεδρία με τίτλο «Μεταξύ λόγου και βίας: Πολιτικός εξτρεμισμός, ασφάλεια και ελευθερία» που έλαβε χώρα στο πλαίσιο της Εκδήλωσης “Ακροδεξιά, πολιτικός εξτρεμισμός και βία” την οποία διοργάνωσε η Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου την Τρίτη 7 Ιουνίου 2011 στην αίθουσα εκδηλώσεων του Goethe

⁴⁴ Σχετικά με τις προτάσεις της ΕΕΔΑ για την αντιμετώπιση της ρατσιστικής βίας, βλ. Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, εισήγηση με θέμα «Η αντιμετώπιση της ρατσιστικής βίας από την αστυνομία και τη δικαιοσύνη», Αθήνα, 19 Μαΐου 2011 (http://www.nchr.gr/category.php?category_id=161).

⁴⁵ Με την απόφαση του Μικτού Ορκωτού Εφετείου Αθηνών στις 22 Μαρτίου 2012 απαλλάχθηκαν λόγω αμφιβολιών οι δύο αστυνομικοί οι οποίοι κατηγορούνταν ότι υπέβαλαν σε βασανιστήρια δύο Αφγανούς πρόσφυγες στο υπόγειο γκαράζ του Α.Τ. Αγ. Παντελεήμονα τον Δεκέμβριο του 2004, βλ.: <http://antiphono.wordpress.com/2012/03/27/>

⁴⁶ Βλ. Κώστας Νικολαΐδης, «Τα “τάγματα ασφαλείας” ξανάρχονται», *Έθνος της Κυριακής*, 11 Μαρτίου 2012, Παναγιώτης Τσουτσίας, «Νέα τάγματα ασφαλείας», *Έθνος της Κυριακής*, 18 Μαρτίου 2012 καθώς και <http://patriotikipolitofilaki.blogspot.com/>

⁴⁷ Ο Δήμαρχος Αθηναίων, λόγω φόβου επεισοδίων, δεν επέτρεψε την παροχή ρεύματος για τη διεξαγωγή αντιρατσιστικών εκδηλώσεων, οι οποίες προγραμματιζόνταν να λάβουν χώρα στις 17 Μαρτίου 2012 στην πλατεία του Αγίου Παντελεήμονα.

⁴⁸ Βλ. Έλλη Τριανταφύλλου, «Αντ. Σαμαράς: Να ανακαταλάβουμε τις πόλεις», *Καθημερινή*, 30 Μαρτίου 2012, σ.4 και «Υγειονομική... βόμβα στο κέντρο από ένα εκατομμύριο μετανάστες», *Ημερησία*, 30 Μαρτίου 2012, σ. 46.

πλαίσιο των οποίων οι μετανάστες μοιάζει να ταυτίζονται με την εγκληματικότητα⁵⁰ και τις μεταδοτικές ασθένειες⁵¹. Η ρητορική στιγματισμού των μεταναστών και πανικού των γηγενών, αν και ενδεχομένως στοχεύει στον αποπροσανατολισμό των γηγενών από μια σειρά κρίσιμων ζητημάτων (όπως είναι αυτά της ανεργίας, της φτώχειας, του ελλείμματος δημοκρατικής λειτουργίας των θεσμών, κ.ά.), τα οποία προκαλεί η κρίση χρέους και οι πολιτικές διαχείρισής της, καταλήγει να τροφοδοτεί τον φόβο για τους μετανάστες και να στιγματίζει ολόκληρες περιοχές της πόλης, υπονομεύοντας έτσι την ομαλή κοινωνική συμβίωση γηγενών και αλλοδαπών και εντείνοντας την διάρρηξη της κοινωνικής συνοχής.

Η ραγδαία και σοβαρή υποβάθμιση της ποιότητας ζωής τόσο των γηγενών όσο και των μεταναστών στο ιστορικό κέντρο της Αθήνας και στις ευρύτερες περιοχές αφορά βέβαια και στην υπέρμετρη συγκέντρωση μεταναστών «χωρίς χαρτιά» και στον συγκρουσιακό χαρακτήρα της συνύπαρξής τους με τους εγκατεστημένους στο κέντρο, αλλά δεν περιορίζεται σε αυτή. Στην υποβάθμιση συμβάλλουν επίσης η αυξημένη παραβατικότητα και η ανεπαρκής αστυνόμευση, η αυξημένη παρουσία τοξικο-εξαρτημένων ατόμων και η ανεμπόδιστη διακίνηση και χρήση ναρκωτικών ουσιών, η όλο και αυξανόμενη παρουσία αστέγων⁵², η παράνομη

⁴⁹ Βλ. http://www.minocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=4206&Itemid=540&lang=
Επίσης, βλ. http://www.minocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=4194&Itemid=540

⁵⁰ Βλ. http://www.minocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=4170&Itemid=536

http://www.minocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=4218&Itemid=540

⁵¹ Επίσης, ο Υπουργός Προστασίας του Πολίτη στις 26 Μαρτίου 2012 κατά την παρουσίαση στους Περιφερειάρχες των Κέντρων φιλοξενίας παράτυπων μεταναστών δήλωσε ότι «αυτή τη στιγμή, η χώρα αντιμετωπίζει ένα τεράστιο ζήτημα δημόσιας υγείας. Υπάρχει μια “βόμβα” δημόσιας υγείας. Χιλιάδες άνθρωποι εργάζονται παρανόμως σε επιχειρήσεις εστίασης, παραγωγής τροφίμων και αυτή τη στιγμή αυτό που προέχει είναι να προστατεύσουμε μεταξύ άλλων και τη δημόσια υγεία» (http://www.minocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=4177&Itemid=536). Επίσης, Βλ. http://www.minocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=4186&Itemid=536. Σε συνέντευξη που έλαβε χώρα στις 4 Απριλίου 2012, ο Υπουργός Προστασίας του Πολίτη ανέφερε «τι θέλουμε να τους έχουμε στους δρόμους; Μεταδοτικές ασθένειες, όπως ελονοσία, φυματίωση... [...] Στις 16.000 ανθρώπους που εξετάστηκαν σε ενάμιση χρόνο από ΚΕΕΛΠΝΟ, έχουμε την αποκάλυψη, αυτή τη βόμβα ότι οι ασθένειες, οι μεταδοτικές που έχουν αυτοί οι άνθρωποι είναι 1.000% μεγαλύτερες σε ποσοστό, από τότε στον υπόλοιπο πληθυσμό [...] σε ένα οικοδομικό τετράγωνο μιας πυκνοκατοικημένης πόλης κατοικούν 8000 άνθρωποι για τους οποίους κανείς δεν ξέρει αν είναι υγιείς, αν έχουν μεταδοτικές νόσους, ποιος είναι εγκληματίας, ποιος είναι καλός» (http://www.minocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=4206&Itemid=540).

⁵² Βλ. http://xronika05.blogspot.com/2012/02/blog-post_3148.html

δραστηριότητα εκδιδόμενων προσώπων, τα οποία όλο και συχνότερα είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων⁵³, η έλλειψη ελεύθερων χώρων και παρεμβάσεων εξωραϊσμού, η πληθώρα εγκαταλελειμμένων κτιρίων, η ανεπαρκής καθαριότητα της πόλης, η αυξημένη ατμοσφαιρική ρύπανση και η ηχορύπανση, οι βανδαλισμοί κτηρίων κατά την διάρκεια διαμαρτυριών, η κατάληψη δημόσιων χώρων από παράνομες χρήσεις (π.χ. η χωρίς άδεια τοποθέτηση τραπεζοκαθίσματων σε πεζοδρόμια), η ανάπτυξη της βιομηχανίας της διασκέδασης και η εγκατάσταση κέντρων με οχληρές δραστηριότητες που επιβαρύνουν το αστικό τοπίο και εκτοπίζουν τους κατοίκους και η απομάκρυνση δημόσιων υπηρεσιών από το κέντρο της πόλης. Επιπλέον, η αύξηση του παραεμπορίου, η κάμψη της επιχειρηματικής δραστηριότητας των εμπορικών καταστημάτων⁵⁴, η διακοπή της λειτουργίας ή η απομάκρυνση από τις κεντρικές περιοχές της Αθήνας βιοτεχνιών και επιχειρήσεων του τομέα της μεταποίησης⁵⁵, η πτώση της τουριστικής βιομηχανίας⁵⁶, η εξαιρετικά μειωμένη οικοδομική δραστηριότητα καθώς και η πτώση της ζήτησης, η οποία αφορά ακόμη και στα λιγοστά νεόδμητα διαμερίσματα των συνοικιών του κέντρου⁵⁷, επιδρούν καθοριστικά στην ανάσχεση της οικονομικής ανάκαμψης. Τέλος, η δημοσιονομική κρίση, σε

⁵³ Βλ. Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Προστασίας Περιβάλλοντος της Βουλής των Ελλήνων με θέμα «Ανασυγκρότηση των πόλεων - ιστορικό κέντρο της Αθήνας», *Πόρισμα «Ένα Σχέδιο για το Ιστορικό Κέντρο της Αθήνας»*, Αθήνα, 29 Μαρτίου 2010.

⁵⁴ Αυτή είναι απόρροια, μεταξύ άλλων, της μείωσης της αγοραστικής δύναμης λόγω της οικονομικής κρίσης, της μετατόπισης των καταναλωτών στις περιφερειακές αγορές, λόγω και της αυξημένης ανταγωνιστικότητας των πολυκαταστημάτων/ εμπορικών κέντρων, της έλλειψης ασφάλειας και της διάπραξης αδικημάτων κατά της περιουσίας και των προσώπων, της φορολόγησης, των πολιτικών του κράτους, των απεργιών και των πορειών, του παράνομου εμπορίου, κ.ά. Βλ. Ιωάννα Τσίγκανου, «Επιχειρηματικότητα, κίνδυνοι και ανταγωνισμός στο ιστορικό κέντρο της Αθήνας», στο Χρ. Βαρουξή, Ν. Σαρρής, Αιμ. Φραγκίσκου (επιμ.), *Όψεις μετανάστευσης και μεταναστευτική πολιτική στην Ελλάδα σήμερα*, Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, Αθήνα 2010, σ. 247-225. Επίσης, βλ. Ελένη Ροϊνιώτη, «Έννοια της απειλής στη συνείδηση των εμπόρων του ιστορικού κέντρου της Αθήνας: μύθοι και πραγματικότητα», στο Χρ. Βαρουξή, Ν. Σαρρής, Αιμ. Φραγκίσκου (επιμ.), *Όψεις μετανάστευσης και μεταναστευτική πολιτική στην Ελλάδα σήμερα*, ό.π., σ. 249-265 και Βάλια Αρανίτου, Ίων Σαγιάς, «Εξέλιξη του λιανικού εμπορίου. Προς νέες κεντρικότητες στον αστικό χώρο» ανακοίνωση στην Ημερίδα του ΟΡΣΑ-ΕΣΣΕ *Εμπόριο και Πόλη. Η σχέση του με το νέο ρυθμιστικό Σχέδιο Αττικής 2020*, 16 Φεβρουαρίου 2011 (<http://www.organismosathinas.gr/Default.aspx?id=24>).

⁵⁵ Ντίνα Βαΐου, Κωστής Χατζημιχάλης, «Η Βιομηχανία “που δεν φαίνεται” στον αστικό ιστό της Αθήνας» ανακοίνωση στο Επιστημονικό Συμπόσιο *Ελληνικός Αστικός Χώρος*, 4-5 Απριλίου 2003, Εταιρεία Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού και Γενικής Παιδείας, σ.259-275.

⁵⁶ Η αισθητική απαξίωση της Αθήνας και η μη ανάδειξη της ιστορικής φυσιογνωμίας της καθώς και των πολιτιστικών και φυσικών της πλεονεκτημάτων λειτουργούν αποτρεπτικά στο να καταστεί ένας αυτόνομος προορισμός για τους τουρίστες, οι οποίοι συνήθως την αντιμετωπίζουν ως έναν ενδιάμεσο σταθμό προς τα νησιά. Πέραν της μη προβολής της Αθήνας ως εκλυστικού προορισμού η τουριστική κάμψη του 2012 συνδέεται μεταξύ άλλων με ζητήματα ασφάλειας, με τη δυσφήμιση της χώρας από τα ξένα ΜΜΕ εξαιτίας της κρίσης καθώς και με τις πολυάριθμες απεργίες, Βλ. http://news.kathimerini.gr/4dcgi/w/articles/economy/1_05/05/2012_481088 Επίσης, βλ. τα δελτία τύπου της 19^{ης} Δεκεμβρίου 2011 και της 13^{ης} Μαρτίου 2012 του Ξενοδοχειακού Επιμελητηρίου της Ελλάδας στο www.grhotels.gr/GR/

⁵⁷ Μάνου Βούλγαρη, «Φθηνότερες κατά 10%-20% οι κατοικίες στην Αττική», *Ναυτεμπορική Real Estate*, 29 Μαρτίου 2012, σ. 3

συνδυασμό, μεταξύ άλλων, με την πρωτοφανή αύξηση της ανεργίας στην Αττική και την όλο και συχνότερη αναστολή της λειτουργίας ή την υπολειτουργία των προνοιακών δομών, επιδεινώνει τις οικονομικοκοινωνικές συνθήκες που επικρατούν στην πόλη, κάτι που εντέλει υπονομεύει τη συνεκτικότητα του κοινωνικού ιστού και εντείνει την υποβάθμιση της ποιότητας ζωής στην πόλη των Αθηνών.

ΘΕΣΜΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΥΠΟΒΑΘΜΙΣΗΣ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΕΚΘΕΣΕΙΣ-ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ

Μια πρώτη προσπάθεια σχεδιασμού ενός τρόπου διαχείρισης της, μάλλον οριακής, κατάστασης που έχει δημιουργηθεί στο ιστορικό κέντρο, εξαιτίας αυτού του σύνθετου πλέγματος κοινωνικών προβλημάτων, επιχειρήθηκε από την Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Προστασίας Περιβάλλοντος της Βουλής των Ελλήνων. Τον Μάρτιο του 2010, η Επιτροπή εξέδωσε πόρισμα για το Ιστορικό Κέντρο της Αθήνας στο οποίο αναγνωρίζεται η σημασία της οικονομικής και κοινωνικής διάστασης του προβλήματος, παρότι η προσέγγιση της Επιτροπής, λόγω αρμοδιότητας, εστιάζει το ενδιαφέρον της στο αστικό περιβάλλον και την πολεοδομική και περιβαλλοντική ανασυγκρότηση του ιστορικού κέντρου. Στο σχετικό πόρισμα γίνεται ρητή αναφορά στη «Βαβέλ αρμοδιοτήτων», δηλαδή στο σοβαρό έλλειμμα συντονισμού μεταξύ των συναρμόδιων Υπουργείων και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, το οποίο συχνά λειτουργεί και ως δικαιολογία από τους αρμόδιους φορείς απέναντι σε τυχόν επικρίσεις για αδράνειες ή πλημμέλειες. Στο πόρισμα, αφενός διαπιστώνεται και τεκμηριώνεται ποσοτικά το πρόβλημα και, αφετέρου, προτείνεται ένα ενιαίο Σχέδιο ανασυγκρότησης του Ιστορικού Κέντρου της Αθήνας. Το Σχέδιο επιμερίζεται σε οχτώ άξονες, οι οποίοι εξειδικεύονται σε επιμέρους δράσεις. Οι άξονες αφορούν στην πολεοδομική ανασυγκρότηση (με υποάξονες την επανακατοίκηση του κέντρου, την ποιοτική αναβάθμιση του αστικού περιβάλλοντος και την ενοποίηση αρχαιολογικών χώρων), την οικονομική μεγέθυνση, την κοινωνική συνοχή, την περιβαλλοντική εξυγίανση, την «πολιτιστική καθιέρωση», τη θεσμική αναβάθμιση, τη χρηματοδότηση και το σύστημα παρακολούθησης. Λόγω του επείγοντος χαρακτήρα της παρέμβασης, δεν κρίνεται σκόπιμη η δημιουργία ενός νέου φορέα με αντικείμενο το σύνολο των δράσεων που ορίζονται με βάση τους ανωτέρω άξονες. Αντ' αυτού, προτείνεται, πέραν της όποιας απλοποίησης και αποσαφήνισης των αρμοδιοτήτων των εμπλεκόμενων Υπουργείων και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, η σύσταση ενός συνεκτικού συντονιστικού σχήματος, κατά το πρότυπο της Διυπουργικής Επιτροπής

Συντονισμού της Ολυμπιακής Προετοιμασίας.

Η ανάγκη άμεσης αντιμετώπισης της συνεχώς επιδεινούμενης κατάστασης στο κέντρο της Αθήνας αναγνωρίζεται και στο πόρισμα που ετοίμασε τον Απρίλιο του 2010 η άτυπη ομάδα εργασίας «Δράση για την Αθήνα», υπό τον Υφυπουργό Προστασίας του Πολίτη κ. Σπύρο Βούγια, με μέλη εκπροσώπους αρμόδιων Υπουργείων, της Τοπικής Αυτοδιοίκησης καθώς και εμπλεκόμενων φορέων. Στο ανωτέρω πόρισμα καταγράφονται μια σειρά από προβλήματα που συντείνουν στην υποβάθμιση της περιοχής και προτείνονται συγκεκριμένες πρωτοβουλίες για την αντιμετώπισή τους. Τα προβλήματα αφορούν στο παραεμπόριο, τη μεγάλη συγκέντρωση αλλοδαπών χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα ή με κάρτες αιτούντος άσυλο, τη διαδικασία αδειοδότησης, λειτουργίας και ελέγχου των καταστημάτων υγειονομικού ενδιαφέροντος, τη διακίνηση ναρκωτικών ουσιών στην περιοχή και τη μεταχείριση των τοξικοεξαρτημένων, την αδειοδότηση χώρων εγκατάστασης εκδιδομένων προσώπων και την εμπορία ανθρώπων με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση, το ζήτημα των αστέγων, την κατάληψη εγκαταλελειμμένων κτιρίων από χρήστες ναρκωτικών, αστέγους και αλλοδαπούς δίχως νομιμοποιητικά έγγραφα καθώς και την εκμίσθωση διαμερισμάτων ιδιοκτησίας Ελλήνων σε αλλοδαπούς με μη νόμιμες διαδικασίες. Για την αντιμετώπιση των προβλημάτων αυτών, προτείνεται η σύσταση ενός ενιαίου κεντρικού συντονιστικού φορέα με αποφασιστικές αρμοδιότητες, τον συντονισμό ή την εποπτεία του οποίου θα αναλάβει ένα από τα κύρια συναρμόδια Υπουργεία. Για τη χρηματοδότηση του φορέα αυτού καθώς και των σχετικών δράσεων, προτείνεται η δημιουργία «Ταμείου για την Αθήνα», το οποίο θα συνδυάζει ποικίλα χρηματοδοτικά εργαλεία, κάποια εκ των οποίων αναφέρονται και στο πόρισμα της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Προστασίας Περιβάλλοντος της Βουλής. Κρίσιμη αναδεικνύεται η ευαισθητοποίηση των πολιτών και η προβολή της πολυπλοκότητας του προβλήματος από τα ΜΜΕ καθώς και η ενθάρρυνση της ανάληψης σχετικών δράσεων από τις Αρχές σε συνεργασία με ενώσεις πολιτών, μεταναστών, επαγγελματιών και ΜΚΟ.

Κατά τον Συνήγορο του Πολίτη, η ανεπαρκής και πλημμελής παρέμβαση λόγω αδράνειας ή/και έλλειψης βούλησης από την τοπική αυτοδιοίκηση και την κεντρική διοίκηση, σε πεδία όπου η δράση τους είναι επιβεβλημένη και προβλεπόμενη, η απουσία σχεδιασμού, η έλλειψη μέτρων και η μη αποτελεσματική υλοποίηση πολιτικών «μετέτρεψαν τα αρχικώς μεμονωμένα προβλήματα σε ένα

σύνθετο πλέγμα ακανθωδών κοινωνικών προβλημάτων»⁵⁸, τα οποία πλήττουν θεμελιώδη δικαιώματα όσων διαβιούν και εργάζονται στο ιστορικό κέντρο και στην ευρύτερη περιοχή. Αναφορικά με τις προβλεπόμενες από το ισχύον νομικό πλαίσιο αρμοδιότητες της κεντρικής διοίκησης, ο Συνήγορος, αφού επισημαίνει ότι αποστολή της Αστυνομίας είναι η διαφύλαξη της δημόσιας ασφάλειας, τονίζει ότι η αυξημένη δυσκολία τήρησης της δημόσιας τάξης δεν απαλλάσσει τις αστυνομικές αρχές από την ανάληψη των απαραίτητων προληπτικών και κατασταλτικών ενεργειών. Τα όποια κατασταλτικά μέτρα απομάκρυνσης πληθυσμών, για να είναι επί της ουσίας αποτελεσματικά, θα πρέπει, κατά τον Συνήγορο, να συνδυάζονται με συγκεκριμένες πολιτικές διαχείρισης αυτών των πληθυσμών, με γνώμονα πάντα τον σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Στο πλαίσιο της προστασίας της δημόσιας ασφάλειας, σκόπιμη είναι η εφαρμογή ενός ειδικού αστυνομικού σχεδιασμού, προσαρμοσμένου στις τοπικές συνθήκες, για τον ορθό σχεδιασμό του οποίου προτείνεται η εκπόνηση τοπικής θυματολογικής έρευνας. Επίσης, ο Συνήγορος κρίνει απαραίτητο τον συντονισμό μεταξύ της κεντρικής διοίκησης και της Τοπικής αυτοδιοίκησης καθώς και τη συνεργασία του Δήμου Αθηναίων και της Νομαρχίας Αθηνών κατά τον σχεδιασμό και τη λήψη μέτρων για θέματα υγείας, κοινωνικής πρόνοιας καθώς και για πολεοδομικά και περιβαλλοντικά ζητήματα. Ο Συνήγορος προτείνει την ανάθεση συντονιστικών και ελεγκτικών αρμοδιοτήτων σε ένα ήδη υφιστάμενο πολιτειακό φορέα ή αρχή, και αντιτίθεται στις προτάσεις των προαναφερθέντων πορισμάτων για τη σύσταση ενός ενιαίου κεντρικού συντονιστικού φορέα με αποφασιστικές αρμοδιότητες ή ενός συνεκτικού συντονιστικού σχήματος κατά το πρότυπο της Διυπουργικής Επιτροπής Συντονισμού της Ολυμπιακής Προετοιμασίας. Σε σχέση με την υπερσυγκέντρωση αλλοδαπού πληθυσμού, ο Συνήγορος εκτιμά ότι η ολοκλήρωση των νομοθετικών πρωτοβουλιών για τη διαδικασία ασύλου θα συμβάλει στην ομαλοποίηση της κατάστασης. Επίσης, επισημαίνει μια σειρά δικαιωμάτων τα οποία προβλέπονται από την νομοθεσία, ανάλογα με το καθεστώς παραμονής των αλλοδαπών, και τονίζει την αναγκαιότητα, αφενός, μιας ειδικής μέριμνας για τους αλλοδαπούς που διαβιούν στην περιοχή καθώς και μιας νομοθετικής πρόβλεψης ειδικού καθεστώτος παραμονής για τους μη απελάσιμους αλλοδαπούς και, αφετέρου, της λήψης μέτρων για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και την τροποποίηση διατάξεων για την προστασία των θυμάτων εμπορίας.

⁵⁸ Βλ. σχετικά Επιστολή Συνηγόρου, Αρ. Πρωτ:5757.2.1/09/13 Ιουλίου 2010, σ. 4.

Στις 19 Μαρτίου 2012, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Ελλάδος (Ο.Κ.Ε.) παρουσίασε το πλαίσιο των θέσεων της για το κέντρο της Αθήνας. Οι συντάκτες των θέσεων, αφού προσδιόρισαν τις συνιστώσες της, όπως την αποκαλούν, βαθείας, πολλαπλής και συνεχώς διογκούμενης κρίσης του ιστορικού κέντρου, του εμπορικού τριγώνου και ορισμένων περιφερειακών περιοχών της Αθήνας, υποστήριξαν ότι το κέντρο διέρχεται μια «κατάσταση έκτακτης ανάγκης», για την αντιμετώπιση της οποίας χρειάζεται «επείγουσα παρέμβαση»⁵⁹. Για τους συντάκτες των θέσεων, η αντιμετώπιση της κρίσης της Αθήνας και κατ' επέκταση η «οικονομική και κοινωνική αναζωογόνησή» της συνδέεται με τέσσερα γενικότερα θέματα πολιτικής: με τη δημοσιονομική και οικονομική κρίση, την παράνομη μετανάστευση, ως φαινόμενο και ως πολιτική, την κατάσταση του πολιτικο-διοικητικού συστήματος καθώς και με το δικαίωμα στην ασφαλή διαβίωση. Η Ο.Κ.Ε. προτείνει ένα σύνολο βασικών αξόνων δράσης οι οποίοι αφορούν στην ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, βασικών οικονομικών δραστηριοτήτων του κέντρου, του κοινωνικού χαρακτήρα της πόλης καθώς και της ταυτότητας της πόλης, την αναθέρμανση της αγοράς ακινήτων, την ανάπτυξη ψηφιακών υποδομών και υπηρεσιών, την προώθηση μιας ασφαλούς πόλης και την στήριξη του εθελοντισμού. Τέλος, στο εν λόγω κείμενο προτάσεων περιλαμβάνεται η ανάλυση επιλεγμένων επιμέρους δράσεων καθώς και καλά παραδείγματα άλλων χωρών.

ΔΕΣΜΗ ΜΕΤΡΩΝ ΑΠΟ ΤΟΝ ΔΗΜΟ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

Ο Δήμαρχος Αθηναίων κ. Γ. Καμίνης παρουσίασε⁶⁰ στο δημοτικό συμβούλιο της 16ης Μαΐου 2011 δέσμη άμεσων μέτρων για την Αθήνα και το Ιστορικό κέντρο⁶¹ και κατόπιν συνάντησε τον Πρωθυπουργό και του εξέθεσε τις σχετικές προτάσεις. Τα προτεινόμενα μέτρα, η υλοποίηση των οποίων προϋποθέτει μια συνεργασία του Δήμου με την Κυβέρνηση, αφορούν στην υιοθέτηση αντι-εγκληματικών πολιτικών σε συνδυασμό με την αποτροπή της παράνομης εισόδου αλλοδαπών στη χώρα και της καθόδου τους προς την Αθήνα, στην καταγραφή των παράτυπων αλλοδαπών, τον εντοπισμό, με την βοήθεια των εισαγγελικών αρχών, ιδιοκτητών που νοικιάζουν, σε παράτυπους αλλοδαπούς κυρίως, διαμερίσματα και κτίρια χωρίς να τηρούν τις νόμιμες διαδικασίες, το σφράγισμα εγκαταλελειμμένων κτιρίων που έχουν καταλάβει άστεγοι, τη μετατροπή κλειστών ξενοδοχείων σε φοιτητικές κατοικίες και την

⁵⁹ Βλέπε http://www.oke.gr/news/news_19_03_12.html

⁶⁰ Βλέπε <http://www.cityofathens.gr/node/13248>.

⁶¹ Βλέπε <http://www.cityofathens.gr/node/13249>.

εκπόνηση ενός προσχεδίου νόμου για τις υπαίθριες συναθροίσεις. Άλλα προτεινόμενα μέτρα, τα οποία θα υλοποιηθούν απευθείας από τον Δήμο, αφορούν στην καθαριότητα και τον ηλεκτροφωτισμό της πόλης, την πιλοτική λειτουργία του θεσμού της γειτονιάς, την απομάκρυνση από την περιοχή της πλατείας Ομονοίας κοινωνικών υπηρεσιών, τη στήριξη της αποκέντρωσης του ΟΚΑΝΑ, την τουριστική ανάπτυξη της Αθήνας και την ενθάρρυνση της συμμετοχής δημοτών σε πολιτιστικές, και όχι μόνο, εκδηλώσεις που θα λάβουν χώρα σε δημόσιους χώρους αλλά και την κινητοποίησή τους για τη διεξαγωγή των εκδηλώσεων αυτών.

ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

Στις 17 Μαΐου 2011, η Κυβέρνηση ανακοίνωσε Σχέδιο Δράσης για το Κέντρο της Αθήνας και ανέθεσε την ευθύνη για την παρακολούθηση της υλοποίησής του στον κ. Θεόδωρο Πάγκαλο, Αντιπρόεδρο της Κυβέρνησης⁶². Στο Σχέδιο εξειδικεύονται οι δράσεις ανά συναρμόδιο Υπουργείο. Οι έξι δράσεις του Σχεδίου αφορούν στην εξασφάλιση συνθηκών ασφαλούς διαβίωσης, τον έλεγχο της υπερσυγκέντρωσης παράνομα διαμενόντων αλλοδαπών και τη βελτίωση των όρων κοινωνικής ένταξης των νομίμων μεταναστών και των δικαιούχων διεθνούς προστασίας, τη βελτίωση της παροχής υπηρεσιών κοινωνικής πρόνοιας και υγείας, την ενδυνάμωση του κοινωνικού ιστού, την πρόληψη της βίας και την ενθάρρυνση της κοινωνικής συμμετοχής στις γειτονιές, την αναβάθμιση του κέντρου της πόλης και τη βελτίωση της ποιότητας του αστικού περιβάλλοντος και της ποιότητας ζωής και, τέλος, την ενίσχυση της πολιτιστικής ταυτότητας της πόλης. Στις 9 Αυγούστου 2011, ο κ. Πάγκαλος, κατά τον δεύτερο απολογισμό της εφαρμογής του Σχεδίου Δράσης για το Κέντρο της Αθήνας, παρουσίασε συγκεκριμένα μετρήσιμα μεγέθη των υλοποιούμενων δράσεων και δήλωσε ότι είναι θετική η πορεία υλοποίησης των μέτρων⁶³.

ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

Ο Υπουργός Προστασίας του Πολίτη κ. Χρήστος Παπουτσής, σε συνέντευξη Τύπου⁶⁴ που έλαβε χώρα στις 18 Μαΐου 2011, αναγνωρίζοντας ότι η ασφάλεια αποτελεί προαπαιτούμενο για την ανάληψη δράσεων στο κέντρο της Αθήνας,

⁶² <http://government.gov.gr/2011/05/17/13612/>.

⁶³ Βλέπε <http://www.pangalos.gr/portal/?p=2117>.

⁶⁴ Βλέπε:

http://www.minocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=3660&Itemid=499.

παρουσίασε αναλυτικά το σχέδιο αστυνόμευσης του κέντρου⁶⁵ καθώς και τα στατιστικά που αφορούν στην αντιμετώπιση της εγκληματικότητας στην περιοχή του κέντρου⁶⁶. Επίσης, αναφέρθηκε σε θέματα που σχετίζονται έμμεσα με την υποβάθμιση του κέντρου, και συγκεκριμένα ενημέρωσε αναφορικά με τις δυνατότητες συμμετοχής μεταναστών στο Πρόγραμμα Εθελοντικού Επαναπατρισμού⁶⁷, τη λειτουργία των Υπηρεσιών Ασύλου, των Κέντρων Πρώτης Υποδοχής και των Κέντρων Κράτησης των μεταναστών⁶⁸, την κατασκευή του φράκτη⁶⁹ και την πορεία εξέτασης των αιτήσεων ασύλου. Σε σχέση με την παράτυπη μετανάστευση⁷⁰, εξέφρασε το αίτημα για αναθεώρηση της Συνθήκης του Δουβλίνου ΙΙ, τόνισε την ανάγκη ενίσχυσης του θεσμικού πλαισίου που υποστηρίζει η Συνθήκη του Schengen και αναφέρθηκε πιο συγκεκριμένα στο εθνικό σχέδιο του Προγράμματος Δράσης «Ελλάδα-Schengen». Επίσης, έθεσε το θέμα της ενίσχυσης των συμφωνιών επανεισδοχής των μεταναστών και της απλοποίησης των σχετικών διαδικασιών. Στις 6 Σεπτεμβρίου 2011, ο Υπουργός Προστασίας του Πολίτη κ. Χρήστος Παπουτσής

⁶⁵ Βλ. σχετικά:

http://www.minocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=3786&Itemid=513,

http://www.minocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=3851&Itemid=519,

http://www.minocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=3973&Itemid=522,

http://www.minocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=3991&Itemid=522

⁶⁶ Βλ. σχετικά:

http://www.minocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=3867&Itemid=519.

⁶⁷ Βλ. σχετικά:

http://www.minocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=3721&Itemid=503.

⁶⁸ Στις 19 Μαΐου 2011 ανακοινώθηκαν οι χώροι στους οποίους θα γίνουν τα κέντρα πρώτης υποδοχής και τα κέντρα κράτησης. Βλ. σχετικά:

http://www.minocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=3664&Itemid=499.

Σχετικά με τη λήψη μέτρων για το κέντρο από το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη βλέπε: http://www.minocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=3686&Itemid=503.

⁶⁹ Βλ. σχετικά:

http://www.minocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=3763&Itemid=505.

⁷⁰ Βλ. σχετικά:

http://www.minocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=3868&Itemid=519.

παρουσίασε στο Υπουργικό Συμβούλιο το Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα διαχείρισης των συνόρων για την Αντιμετώπιση της Παράνομης Μετανάστευσης⁷¹. Στις 14 Οκτωβρίου 2011, σε συνάντηση του Υπουργού Προστασίας του Πολίτη με τον Δήμαρχο της Αθήνας κ. Γ. Καμίνη, ο Υπουργός, αναφορικά με την αντιμετώπιση του παραεμπορίου⁷², ανακοίνωσε ότι θα ενισχυθεί η συνδρομή της ΕΛ.ΑΣ προς τη Δημοτική Αστυνομία. Σε σχέση με την έντονη παρουσία τοξικο-εξαρτημένων ατόμων στο κέντρο της Αθήνας, ο κ. Παπουτσής εξέφρασε την αισιοδοξία του ότι αυτή θα περιοριστεί με την υλοποίηση των εξαγγελιών του Υπουργού Υγείας για μεταφορά θεραπευτικών μονάδων του ΟΚΑΝΑ σε δημόσια νοσοκομεία⁷³. Σε συνέντευξη τύπου που πραγματοποιήθηκε την 1η Νοεμβρίου 2011, ο Υπουργός Προστασίας του πολίτη κ. Παπουτσής εξέφρασε, αφενός, τη βούλησή του για μη ανοχή στη βία, την ανησυχία του για εκδηλώσεις βίας που συνδέονται με αντιδράσεις του κόσμου κατά των πολιτικών διαχείρισης της οικονομικής κρίσης καθώς και την αντίθεσή του στην αυθαιρεσία που προέρχεται από τα σώματα ασφαλείας και, αφετέρου, αναφερόμενος στη δράση συγκεκριμένων εξτρεμιστικών πολιτικών χώρων, καταδίκασε τα περιστατικά αυτοδικίας⁷⁴. Την 1η Δεκεμβρίου 2011, ο Υπουργός Προστασίας του πολίτη κ. Παπουτσής, σε διημερίδα που διοργάνωσε η Πρεσβεία της Νορβηγίας, αναφέρθηκε μεταξύ άλλων στα πρώτα αποτελέσματα της αναμόρφωσης του Εθνικού Συστήματος Ασύλου και στις εφαρμοζόμενες διαδικασίες επαναπατρισμού υπηκόων

⁷¹ Βλ. σχετικά:

http://www.minocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=3790&Itemid=513. Η υλοποίηση του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τη διαχείριση των Μεταναστευτικών Ροών και η δημιουργία Κέντρων Πρώτης Υποδοχής στην περιοχή του Ν. Έβρου ήταν τα κύρια θέματα συζήτησης του Υφυπουργού Προστασίας του Πολίτη κ. Μανώλη Όθωνα στη συνάντηση με υπηρεσιακούς παράγοντες του Ν. Έβρου, η οποία έλαβε χώρα στις 26 Νοεμβρίου 2011 κατά την επίσκεψη του πρώτου στην περιοχή. Βλ. σχετικά: http://www.minocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=3946&Itemid=520.

⁷² Σε σχέση με την αντιμετώπιση του παραεμπορίου στα Προπύλαια, βλ. την απάντηση του Υπουργού Προστασίας του Πολίτη κ. Χρήστου Παπουτσή σε σχετική ερώτηση που κατατέθηκε στο πλαίσιο του κοινοβουλευτικού ελέγχου:

http://www.minocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=3949&Itemid=520. Επίσης, βλέπε:

http://www.minocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=3999&Itemid=522

⁷³ Σχετικά με το πρόγραμμα χορήγησης μεθαδόνης από τα νοσοκομεία βλ.:

<http://www.yyka.gov.gr/articles/ministry/grafeio-typoy/press-releases/781-omilia-y-poyrgoy-yka-k-a-loberdoy>.

⁷⁴ Βλ. σχετικά:

http://www.minocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=3906&Itemid=520

τρίτων χωρών⁷⁵. Ο κ. Παπουτσής, στην ομιλία του κατά τη συνεδρίαση της Διαρκούς Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Δημόσιας Διοίκησης, Δημόσιας Τάξης και Δικαιοσύνης, η οποία πραγματοποιήθηκε στις 8 Δεκεμβρίου 2011, αναφέρθηκε μεταξύ άλλων στη χρηματοδότηση της κατασκευής του φράκτη στον Έβρο⁷⁶ καθώς και στην απορρόφηση κονδυλίων από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τον Χρηματοδοτικό Μηχανισμό του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου⁷⁷. Μάλιστα, στις 3 Ιανουαρίου 2012, ο κ. Παπουτσής, στο πλαίσιο του κοινοβουλευτικού ελέγχου, απάντησε σε ερωτήσεις βουλευτών που αφορούσαν στα ανωτέρω ζητήματα⁷⁸. Κατά την ομιλία⁷⁹ του κ. Παπουτσή στις 13 Ιανουαρίου 2012, ύστερα από επερώτηση Βουλευτών σχετικά με την εγκληματικότητα στο κέντρο της Αθήνας, δόθηκαν, μεταξύ άλλων, στοιχεία σχετικά με τις Επιτροπές Ασύλου και το έργο τους, τονίστηκε η ανάγκη συνεργασίας Βουλευτών και Δημάρχων για τη σύσταση και τη λειτουργία Κέντρων Πρώτης Υποδοχής και έγινε αναφορά στη βελτίωση της κατάστασης στο κέντρο σε σχέση με την παρουσία των τοξικοεξαρτημένων ατόμων, ήδη μετά τη μεταφορά του OKANA τον Νοέμβριο του 2011. Επίσης, αφού διευκρινίστηκε ότι οι Δήμοι φέρουν την αποκλειστική αρμοδιότητα για την δίωξη του παραεμπορίου, και ότι το Υπουργείο Ανάπτυξης είναι αρμόδιο για την πιστοποίηση των προϊόντων παραεμπορίου, τονίστηκε ότι η Ελληνική Αστυνομία αναγκαστικά δεσμεύει προσωπικό για την φύλαξη των 45 αποθηκών που εντόπισε το 2011 στο κέντρο της Αθήνας διότι καθυστερούν οι διαδικασίες πιστοποίησης των προϊόντων παραεμπορίου από τις αρμόδιες υπηρεσίες. Τέλος, ο κ. Παπουτσής αναγνώρισε ότι εντείνεται το φαινόμενο συνεργασίας εξτρεμιστικών οργανώσεων με κινήσεις πολιτών που επιδιώκουν να πάρουν τον νόμο στα χέρια τους και κατήγγειλε τις σχετικές δραστηριότητες ως αντιδημοκρατικές. Ο κ. Παπουτσής, στη συνάντηση που είχε στις 19 Ιανουαρίου 2012 με τον Εκτελεστικό Διευθυντή της Ευρωπαϊκής

⁷⁵ Βλ. σχετικά:

http://www.minocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=3957&Itemid=522

⁷⁶ Επίσης, βλ. σχετική παρέμβαση Υπουργού Προστασίας του Πολίτη στη Βουλή στις 15 Δεκεμβρίου 2011:

http://www.minocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=3981&Itemid=522

⁷⁷ Βλ. σχετικά:

http://www.minocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=3969&Itemid=522

⁷⁸ Βλ. σχετικά:

http://www.minocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=4021&Itemid=525

⁷⁹ Βλ. σχετικά: <http://www.crapoutsis.gr/Document.aspx?ID=2127>

Υπηρεσίας Στήριξης Ασύλου κ. Robert Visser, επισήμανε ότι, εξαιτίας της δημοσιονομικής κατάστασης της χώρας, δημιουργείται πρόβλημα στη στελέχωση των νεοσύστατων υπηρεσιών, και συγκεκριμένα της Υπηρεσίας Ασύλου, της Αρχής Προσφυγών και της Υπηρεσίας των Κέντρων Πρώτης Υποδοχής. Για την επίλυση του προβλήματος αυτού, η Ελληνική Κυβέρνηση ζητά μεταξύ άλλων από τα αρμόδια όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης να επιτραπούν οι προσλήψεις για τη στελέχωση των σχετικών υπηρεσιών. Ο κ. Robert Visser δεσμεύτηκε να υποστηρίξει την προσπάθεια αυτή⁸⁰. Στις 23 Ιανουαρίου 2012, ο Υπουργός Προστασίας του πολίτη κ. Χρ. Παπουτσή, απαντώντας σε ερώτηση Βουλευτών του ΛΑ.Ο.Σ., αναφέρθηκε σε στατιστικά στοιχεία που αφορούν στην αντιμετώπιση της πορνείας και δήλωσε ότι για τις αλλοδαπές εκδιδόμενες δίδεται προτεραιότητα στη διαδικασία απέλασής τους⁸¹. Στις 6 Φεβρουαρίου 2012 ο κ. Παπουτσή κήρυξε την έναρξη των εργασιών για την κατασκευή του φράκτη στον Έβρο και εγκαινίασε το Επιχειρησιακό Κέντρο Επιτήρησης Συνόρων με θερμικές κάμερες⁸². Στο πλαίσιο του Κοινοβουλευτικού Ελέγχου, κατόπιν ερωτήσεων βουλευτών αναφορικά με τις συνθήκες διαμονής μη νόμιμων μεταναστών σε διαμερίσματα κτιρίων στο 6ο διαμέρισμα των Αθηνών, ο κ. Παπουτσή αναφέρθηκε στη διαδικασία που ακολουθείται κατά τη διενέργεια σχετικών ελέγχων και παρουσίασε αναλυτικά τις ενέργειες των αρμόδιων υπηρεσιών⁸³. Την 1η Μαρτίου 2012 έγινε, ενώπιον της Πολιτικής Ηγεσίας του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη, η παρουσίαση της Υπηρεσίας Ασύλου, της Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής και της Αρχής Προσφυγών⁸⁴. Στην παρουσίαση ανακοινώθηκε μεταξύ άλλων ότι θα δημιουργηθούν και θα λειτουργήσουν, με την οικονομική στήριξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 14 κέντρα πρώτης υποδοχής ανά την επικράτεια. Βέβαια, όπως αναφέρθηκε από τον Υφυπουργό Προστασίας του Πολίτη κ. Μανώλη Όθωνα, το εγχείρημα αυτό προκαλεί τις αντιδράσεις των τοπικών

⁸⁰ Βλ. σχετικά: http://www.minocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=4038&Itemid=525

⁸¹ Βλ. σχετικά: http://www.minocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=4043&Itemid=525

⁸² Βλ. σχετικά: http://www.minocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=4076&Itemid=529

⁸³ Βλ. σχετικά: http://www.minocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=4129&Itemid=529&lang=

⁸⁴ Βλ. σχετικά: http://www.minocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=4145&Itemid=536

κοινωνιών.

Ο κ. Μιχάλης Χρυσοχοϊδης, κατά την τελετή ανάληψης των καθηκόντων του ως Υπουργού Προστασίας του Πολίτη, στις 8 Μαρτίου 2012, διετύπωσε μεταξύ άλλων τις προτεραιότητές του, οι οποίες αφορούν στην αστυνόμευση, την καταπολέμηση της εγκληματικότητας και της ανομίας καθώς και στην αντιμετώπιση της υποβάθμισης του κέντρου της Αθήνας, την οποία μάλιστα συνέδεσε με τη διαχείριση του «μεταναστευτικού προβλήματος». Στο πλαίσιο αυτό ανακοίνωσε και την ενίσχυση των ομάδων ΔΙΑΣ⁸⁵. Κατά τη συνάντηση στις 14 Μαρτίου 2012 του Υπουργού Προστασίας του πολίτη κ. Χρυσοχοϊδη και του Δημάρχου Αθηναίων κ. Καμίνη τέθηκαν τα σημεία συνεργασίας μεταξύ Αστυνομίας και Δήμου αναφορικά με την ενίσχυση του αισθήματος ασφάλειας των πολιτών, τα οποία αφορούν: στην πάταξη του παραεμπορίου, τον έλεγχο της πορνείας και τη σφράγιση των παράνομων οίκων ανοχής, την αποκέντρωση του προβλήματος των χρηστών τοξικών ουσιών, τον έλεγχο των εγκαταλελειμμένων κτιρίων και τη δημιουργία μικτής ομάδας ΕΛΑΣ και Δήμου⁸⁶.

Στο πλαίσιο της παρουσίασης της επιχείρησης του Υπουργείου Προστασίας στο κέντρο της Αθήνας, ο Υφυπουργός Προστασίας του Πολίτη του πολίτη κ. Όθωνας, στην εκπομπή Σημείο Αιχμής του Ρ/Σ ΣΚΑΪ στις 21 Μαρτίου 2012⁸⁷, αφού αξιολόγησε το μεταναστευτικό ως το μεγαλύτερο πρόβλημα που καλείται να διαχειριστεί η χώρα, με την εξαίρεση πάντα αυτού της οικονομικής κρίσης, διευκρίνισε ότι η σχεδιαζόμενη επιχείρηση στην Αθήνα είναι μέρος ενός σχεδίου συνολικής διαχείρισης του προβλήματος, στο οποίο περιλαμβάνεται μεταξύ άλλων η νέα Υπηρεσία Ασύλου αλλά και η χωροθέτηση των Κέντρων Πρώτης Υποδοχής. Πιο συγκεκριμένα, ο κ. Όθωνας ενημέρωσε ότι υπήρξε συνεννόηση μεταξύ Υπουργείου Προστασίας και Υπουργείου Εθνικής Άμυνας για παραχώρηση χώρων στην περιοχή του Έβρου αλλά και σε άλλες περιοχές καθώς και ότι εξετάζεται το ενδεχόμενο τεχνικών βελτιώσεων προκειμένου να αξιοποιηθούν οι χώροι ενός στρατοπέδου στην Κοζάνη. Ο Υφυπουργός Προστασίας του πολίτη κ. Οικονόμου, σε συνέντευξή του

⁸⁵ Βλ. σχετικά: http://www.minocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=4150&Itemid=536

⁸⁶ Βλ. σχετικά: http://www.minocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=4157&Itemid=536

⁸⁷ Βλ. σχετικά: http://www.minocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=4166&Itemid=536

στο Ρ/Φ Flash 96 στις 22 Μαρτίου 2012, αφού παρατήρησε ότι η όποια αντιμετώπιση των προβλημάτων στο κέντρο τα τελευταία χρόνια περιορίζεται στις επιχειρήσεις της αστυνομίας, τόνισε ότι είναι απαραίτητη η συμβολή πολλών φορέων. Στη συνέχεια, ανέφερε ότι ο αρχηγός του κόμματος της Ν.Δ. κ. Αντ. Σαμαράς υποστηρίζει την προσπάθεια του Υπουργείου για το κέντρο της Αθήνας. Επίσης, διευκρίνισε ότι οι όποιες δράσεις αναληφθούν πρέπει να συνάδουν με τα όσα ορίζονται στο Εθνικό Σχέδιο Δράσης που έχει κατατεθεί στα κοινοτικά όργανα⁸⁸.

Στην τηλεοπτική εκπομπή του ΣΚΑΪ «Πρώτη Γραμμή» στις 22 Μαρτίου 2012⁸⁹, ο Υφυπουργός Προστασίας του Πολίτη κ. Οικονόμου, αναφερόμενος στους χώρους κράτησης μεταναστών, ανέφερε ότι προβλέπεται να δημιουργηθούν 14 χώροι κράτησης συνολικά σε όλες τις Περιφέρειες και τόνισε μεταξύ άλλων ότι θα χρηματοδοτηθούν από ευρωπαϊκά κονδύλια. Αναγνώρισε ότι υπάρχουν αντιδράσεις από τις τοπικές κοινωνίες, αλλά διευκρίνισε ότι οι τοπικές κοινωνίες θα έχουν αντισταθμιστικά οφέλη διότι, για τη στελέχωση και λειτουργία των κέντρων, θα δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας. Επίσης, διαβεβαίωσε ότι η φύλαξη των παράτυπων μεταναστών στους κλειστούς αυτούς χώρους είναι ευθύνη της Ελληνικής Αστυνομίας και ότι θα είναι αυστηρότατη. Οι μετανάστες που θα φιλοξενηθούν στα κέντρα δεν θα έχουν διαπράξει ποινικά αδικήματα, και η κράτησή τους θα σχετίζεται αποκλειστικά με την μη νόμιμη είσοδο και παραμονή τους στη χώρα. Ο κ. Οικονόμου ανέφερε χαρακτηριστικά ότι οι κρατούμενοι «είναι άνθρωποι φιλήσυχοι, δεν είναι εγκληματίες», πολλοί δε εξ αυτών είναι θύματα σύγχρονων κυκλωμάτων δουλεμπορίου. Βέβαια, λίγο πριν προβεί στους ανωτέρω χαρακτηρισμούς, είχε δηλώσει ότι οι λαθρομετανάστες «είναι μια βόμβα στην ασφάλεια της χώρας» καθώς και ότι «η λαθρομετανάστευση είναι ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα, είναι εθνικό πρόβλημα, απειλεί τη δημόσια τάξη, τη δημόσια ασφάλεια, την εθνική ασφάλεια, την δημόσια υγεία». Σε σχέση με το διάστημα παραμονής των μεταναστών στα εν λόγω κέντρα, ο κ. Υφυπουργός δεσμεύτηκε ότι θα εφαρμοστεί άμεσα η διαδικασία εθελούσιου επαναπατρισμού και απελάσεων. Σύμφωνα με τον κ. Υφυπουργό, «το θέμα της λαθρομετανάστευσης, πρέπει να συμφωνήσουμε όλοι,

⁸⁸ Βλ. σχετικά: http://www.minocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=4167&Itemid=536

⁸⁹ Βλ. σχετικά: http://www.minocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=4168&Itemid=536

είναι ένα από τα σοβαρότερα προβλήματα της χώρας. Εάν θέλουμε ανάπτυξη, εάν θέλουμε κοινωνική συνοχή, εάν θέλουμε να αντιμετωπίσουμε την εγκληματικότητα και αν θέλουμε να είμαστε συνεπείς και στις κοινοτικές μας υποχρεώσεις και να μην βγούμε και από τη Συνθήκη Schengen, πρέπει να αντιμετωπίσουμε τη λαθρομετανάστευση».

Ο Υπουργός Προστασίας του Πολίτη κ. Χρυσοχοϊδης, σε δηλώσεις του σχετικά με το Κέντρο Κλειστής Φιλοξενίας στην Κοζάνη, χαρακτήρισε το μεταναστευτικό ως ένα «οξύ κοινωνικό πρόβλημα» που δοκιμάζει τη χώρα και ως «μια βόμβα στα θεμέλια της ελληνικής κοινωνίας. Μια βόμβα για τη δημόσια διοίκηση, τη δημόσια ασφάλεια, την εθνική ασφάλεια της χώρας και των πολιτών» και ότι με τα κέντρα θα «μπορέσουμε να εξουδετερώσουμε αυτή τη βόμβα. Διαφορετικά μοιραία θα οδηγηθούμε στην καταστροφή»⁹⁰. Στις 26 Μαρτίου 2012 πραγματοποιήθηκε σύσκεψη⁹¹ του Υπουργού Προστασίας του Πολίτη με τους Περιφερειάρχες, με θέμα την παράτυπη μετανάστευση και τον στρατηγικό σχεδιασμό για την αντιμετώπισή της, στον οποίον περιλαμβάνεται, μεταξύ άλλων, η δημιουργία 3 Χώρων Κλειστής Προσωρινής Φιλοξενίας παράνομων μεταναστών σε κάθε Περιφέρεια της χώρας, εκτός των Νησιωτικών. Ο κ. Χρυσοχοϊδης, αφού παρουσίασε στους Περιφερειάρχες τον ολοκληρωμένο στρατηγικό και επιχειρησιακό σχεδιασμό για τη διαχείριση των παράνομων μεταναστευτικών ροών προς την Ελλάδα καθώς και τις προδιαγραφές των Χώρων Φιλοξενίας, κάλεσε σε συνεργασία τις τοπικές κοινωνίες, τους εκπροσώπους της Αυτοδιοίκησης και τους Περιφερειάρχες και ζήτησε από τους τελευταίους να υποδείξουν εντός εβδομάδας κατάλληλους χώρους στην περιοχή της αρμοδιότητάς τους για τη δημιουργία των ανωτέρω κέντρων. Βέβαια, η πλειοψηφία των Περιφερειάρχων, και κατά τη διάρκεια της σύσκεψης και στο διάστημα που ακολούθησε, εξέφρασε τις αντιρρήσεις των τοπικών κοινωνιών στους σχεδιασμούς του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη⁹². Οι αρμόδιοι,

⁹⁰ Βλ. σχετικά: http://www.minocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=4170&Itemid=536

⁹¹ Βλ. σχετικά: http://www.minocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=4178&Itemid=536

⁹² Βλ. σχετικά: Μ. Αποστολοπούλου, «Αλλαγή πολιτικής η λύση, υποστηρίζει κ. Αγοραστός: “Ωρολογιακή βόμβα” στο μεταναστευτικό τα κέντρα συγκέντρωσης», *Ελευθερία Λάρισας*, 31 Μαρτίου 2012, σ. 3, «Μητροπολίτης Σιατίστης Παύλος στον Χρυσοχοϊδη “Δεν θέλουμε στρατόπεδο συγκέντρωσης”», *Παρασκευή +13*, 30 Μαρτίου 2012, σ. 22, Φ. Σοβιτσλή, «Στις τοπικές κοινωνίες η καυτή πατάτα», *Μακεδονία*, 30 Μαρτίου 2012, σ.13, Γ. Καραλή, «“Δεν προλαβαίνουν” και ούτε θέλουν...», *Πελοπόννησος*, 30 Μαρτίου 2012, σ.11, «Κέντρα Κράτησης Μεταναστών Μπλόκο από

προκειμένου να καθυστερήσουν τις τοπικές κοινωνίες, παρουσίασαν αναλυτικά τις υψηλές, ευρωπαϊκές προδιαγραφές ασφαλείας των Κέντρων, διαβεβαιώνοντας ότι οι εγκαταστάσεις δεν θα επηρεάσουν τον αστικό ιστό και τονίζοντας τα αντισταθμιστικά οφέλη από την λειτουργία τους⁹³. Στις 4 Απριλίου, ο Υπουργός Προστασίας του πολίτη κ. Χρυσοχοϊδης ενημέρωσε⁹⁴ τον Περιφερειάρχη Αττικής κ. Σγουρό, τον Δήμαρχο Αχαρνών κ. Ντούρο και εκπροσώπους του Δημοτικού Συμβουλίου σχετικά με τον κυβερνητικό σχεδιασμό που προβλέπει να χρησιμοποιηθούν πιλοτικά οι εκπαιδευτικές εγκαταστάσεις της Ελληνικής Αστυνομίας στην περιοχή της Αμυγδαλέζας Αχαρνών ως χώρος κλειστής φιλοξενίας παράνομων μεταναστών. Ο κ. Χρυσοχοϊδης αναφέρθηκε στα οφέλη που προβλέπονται για τον Δήμο Αχαρνών, προκειμένου να κατευνάσει τις αντιδράσεις των εκπροσώπων της τοπικής αυτοδιοίκησης, οι οποίοι εξέφραζαν έντονους προβληματισμούς σχετικά με τη διασφάλιση συνθηκών ανθρώπινης και αξιοπρεπούς διαβίωσης των παράτυπων μεταναστών αλλά και φόβους σχετικά με την υποβάθμιση της περιοχής. Στις 25 Απριλίου 2012 ο κ. Χρυσοχοϊδης ανακοίνωσε τη θετική ανταπόκριση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στο αίτημα να χρηματοδοτήσει τον εξοπλισμό και τις λειτουργικές δαπάνες του κέντρου στην Αμυγδαλέζα⁹⁵.

Στις 29 Μαρτίου 2012 ο κ. Χρυσοχοϊδης ανακοίνωσε⁹⁶ δύο δράσεις προκειμένου να αντιμετωπιστεί η «μεγάλη βόμβα» της παράνομης μετανάστευσης στο Κέντρο της Αθήνας. Οι δράσεις αφορούν στην καταπολέμηση του παρεμπορίου και στην εκκαθάριση των χώρων που έχουν καταληφθεί ή ενοικιάζονται ομαδικά από

περιφερειάρχης», *Έθνος*, 29 Μαρτίου 2011, σ.19, Γ. Καραλή, «“Όχι” από παντού για το στρατόπεδο», *Πελοπόννησος*, 29 Μαρτίου 2012, σ. 5, Στ. Παρασκευόπουλος, «Ο Μιχάλης πήρε τη... σκούπα του», *Ελεύθερος Τύπος*, 29 Μαρτίου 2012, σ. 13.

⁹³ Βλ. σχετικά: http://www.minocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=4195&Itemid=540
http://www.minocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=4174&Itemid=536

http://www.minocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=4173&Itemid=536

⁹⁴ Βλ. σχετικά: http://www.minocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=4204&Itemid=540

⁹⁵ Βλ. σχετικά: http://www.minocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=4232&Itemid=540

⁹⁶ Βλ. σχετικά: http://www.minocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=4186&Itemid=536

μετανάστες «χωρίς χαρτιά». Στην ομιλία⁹⁷ του ο Υφυπουργός Προστασίας του πολίτη κ. Οικονόμου σε εκδήλωση του Βιομηχανικού Επιμελητηρίου Αθηνών, η οποία έλαβε χώρα στις 3 Απριλίου 2012, αναφερόμενος στους ελέγχους που διεξάγει η αστυνομία για την αντιμετώπιση του παραεμπορίου, τόνισε την ανάγκη συνεργασίας με την Πανεπιστημιακή Κοινότητα για την αντιμετώπιση του παραεμπορίου στους πεζόδρομους και τα πεζοδρόμια της Νομικής Σχολής και της ΑΣΟΕΕ στην Πατησίων Ο κ. Οικονόμου αναφέρθηκε στην ανάγκη βελτίωσης του θεσμικού πλαισίου ώστε να είναι δυνατή η άμεση καταστροφή των κατασχεθέντων προϊόντων, προκειμένου να μην επιβαρύνεται η αστυνομία με τη φύλαξη των αποθηκών οι οποίες εντοπίζονται με παράνομα προϊόντα. Εμφατικά ανέφερε ότι απασχολούνται 50 αστυνομικοί για την 24ωρή φύλαξη 3 αποθηκών με προϊόντα παραεμπορίου, όταν οι 2 αποθήκες εξ αυτών έχουν εντοπιστεί από τον Ιούνιο του 2011. Στις 24 Απριλίου 2012 ο Υπουργός Προστασίας του Πολίτη σε δηλώσεις⁹⁸ του αναφέρθηκε στην αυστηροποίηση του θεσμικού πλαισίου, με τη μετατροπή του αδικήματος της υπεράριθμης στέγασης ανθρώπων σε διαμέρισμα από πταίσμα σε πλημμέλημα. Επίσης, ανακοίνωσε οργανωμένο επιχειρησιακό σχέδιο εντοπισμού, ελέγχου και εκκένωσης κατοικιών στις οποίες διαμένουν μαζικά παράτυποι μετανάστες. Για την αποτελεσματικότερη διαχείριση των περιπτώσεων, οι αστυνομικές δυνάμεις θα συνοδεύονται από εισαγγελείς και από αρμόδιους του Εθνικού Φορέα για τα Λοιμώδη Νοσήματα (ΚΕΕΛΠΝΟ). Συγκεκριμένα, οι πολίτες θα μπορούν να καλούν το κέντρο της Άμεσης Δράσης και να κάνουν σχετικές καταγγελίες. Οι αστυνομικές αρχές, σε συνεργασία με τις δικαστικές, θα εξετάζουν τις καταγγελίες και, εάν κρίνεται σκόπιμο, θα επεμβαίνουν προκειμένου να εκκενώσουν τους χώρους, με την παρουσία πάντα εισαγγελέα. Οι συλληφθέντες θα οδηγούνται στα αστυνομικά καταστήματα και θα υποβάλλονται σε εξετάσεις προκειμένου να διαπιστωθεί εάν πάσχουν από λοιμώδη νοσήματα, και όσοι πάσχουν θα μεταφέρονται σε νοσοκομεία. Όσοι από τους συλληφθέντες δεν διαθέτουν νομιμοποιητικά έγγραφα θα μεταφέρονται σε κέντρα προσωρινής φιλοξενίας. Οι ιδιοκτήτες των χώρων θα διώκονται ποινικά, και οι χώροι θα απολυμαίνονται και θα σφραγίζονται.

⁹⁷ Βλ. σχετικά: http://www.minocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=4199&Itemid=540

⁹⁸ Βλ. σχετικά: http://www.minocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=4232&Itemid=540

Επιπλέον μέτρα προστασίας της δημόσιας υγείας από την «ανεξέλεγκτη ροή» μεταναστών στις πόλεις ανακοινώνονται στις 1 Απριλίου 2012 σε κοινή συνέντευξη τύπου του Υπουργού Υγείας και Υπουργού Προστασίας του Πολίτη. Αποκορύφωμα της σύμπραξης των δύο Υπουργών αποτελεί η, για λόγους προστασίας της δημόσιας υγείας, δημοσιοποίηση, ύστερα από σχετική εισαγγελική διάταξη, των στοιχείων και των φωτογραφιών γυναικών που βρέθηκαν HIV οροθετικές, ύστερα από υποχρεωτική αιμοληψία που διενήργησε το ΚΕΕΛΠΝΟ και κατόπιν εφαρμογής της νέας υγειονομικής διάταξης του Υπουργείου Υγείας. Στις οροθετικές γυναίκες απαγγέλθηκε από την Εισαγγελία Πρωτοδικών Αθηνών η κατηγορία της βαριάς σκοπούμενης σωματικής βλάβης. Η δημοσιοποίηση των φωτογραφιών και στοιχείων των εν λόγω γυναικών, κατά παράβαση κάθε έννοιας προστασίας του ιατρικού απορρήτου των οροθετικών γυναικών, προκάλεσε έντονες αντιδράσεις⁹⁹.

Στις 19 Απριλίου 2012 υπογράφηκε Μνημόνιο Συνεργασίας Ελλάδας-Frontex για την αντιμετώπιση των παράνομων μεταναστευτικών ροών και την επιτήρηση των συνόρων. Μετά την υπογραφή του μνημονίου, η Υπουργός Εσωτερικών της Φινλανδίας κα. Päivi Räsänen δήλωσε ότι εκτιμά τη σημαντική πρόοδο της Ελλάδας στην εφαρμογή του Εθνικού Σχεδίου Δράσης και τη λειτουργία του Συστήματος Schengen και αναγνώρισε την αύξηση του αριθμού των εθελοντικών επαναπροωθήσεων μεταναστών. Επίσης, αναγνώρισε την αγαστή συνεργασία του Υπουργείου Προστασίας με την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης Ασύλου, τον FRONTEX, την Ευρωπαϊκή Ένωση καθώς και με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες.

Ο Υπουργός Προστασίας του Πολίτη κ. Χρυσόχοϊδης, στις 25 Απριλίου 2012, παρουσίασε στην Επιτροπή Πολιτικών Ελευθεριών, Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων (LIBE) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου το Ελληνικό Σχέδιο Δράσης για τη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών και την πολιτική ασύλου¹⁰⁰. Επίσης, στη συνάντηση έθεσε τέσσερα ζητήματα καλώντας την Ε.Ε. να αναγνωρίσει την ευρωπαϊκή διάσταση του προβλήματος και να επιδείξει αλληλεγγύη προς την Ελλάδα, η οποία μεταξύ άλλων δεσμεύεται από τους αυστηρούς δημοσιονομικούς

⁹⁹ Παραδειγματικά βλ. σχετικά: <http://omadadikigorwn.blogspot.com/2012/05/blog-post.html> και http://www.synigoros.gr/?i=human-rights.el.adeies_askisis.66718

Επίσης, βλ.: www.hlhr.gr/details.php?id=670 και <http://www.amnesty.org.gr/>

¹⁰⁰ Βλ. σχετικά: http://www.minocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=4235&Itemid=540

περιορισμούς του Μνημονίου. Τα ζητήματα που τέθηκαν από τον Υπουργό αφορούσαν:

- 1) στην πλήρη εφαρμογή της συμφωνίας επανεισδοχής μεταξύ Ε.Ε και Τουρκίας
- 2) την κατ' εξαίρεση (δεδομένων των περιορισμών του μνημονίου) πρόσληψη ατόμων για στελέχωση των υπηρεσιών Ασύλου και πρώτης υποδοχής
- 3) την αύξηση των κονδυλίων υπέρ της Ελλάδας από το ταμείο Επιστροφών και Εξωτερικών Συνόρων για τη νέα προγραμματική περίοδο μετά το 2013
- 4) τη θέσπιση συγκεκριμένων αυστηρών υποχρεώσεων, έναντι της Ε.Ε., των τρίτων χωρών από τις οποίες προέρχονται οι παράτυποι μετανάστες.

Κατά τη συζήτηση για την ανθρωπιστική κρίση στα ελληνοτουρκικά σύνορα λόγω των παράτυπων μεταναστευτικών ροών, που διεξήχθη στο Συμβούλιο Υπουργών Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων στο Λουξεμβούργο, στις 26 Απριλίου 2012, ο Υπουργός Προστασίας του πολίτη κ. Χρυσοχοϊδης, πέραν της ενημέρωσης για την πορεία εφαρμογής του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την παράνομη μετανάστευση, έθεσε εκ νέου το θέμα της συμφωνίας επανεισδοχής μεταξύ Ε.Ε. και Τουρκίας καθώς και αυτό της αυστηροποίησης των υποχρεώσεων έναντι της Ε.Ε. των τρίτων χωρών των οποίων υπήκοοι εισέρχονται παράνομα σε ευρωπαϊκό έδαφος¹⁰¹. Την αναγνώριση της προόδου, αφενός, στην εφαρμογή του εθνικού σχεδίου δράσης για το άσυλο και τη διαχείριση των παράτυπων μεταναστευτικών ροών και, αφετέρου, στη φύλαξη των συνόρων εξέφρασαν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ο FRONTEX και το Ευρωπαϊκό Γραφείο Ασύλου, παρέχοντας τη στήριξή τους στην Ελληνική Πολιτεία.

ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ

Τον Ιούλιο του 2011, το Υπουργείο Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής δημοσιοποίησε και έθεσε σε διαβούλευση έως τις 16 Ιανουαρίου 2012 το νέο Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας/Αττικής 2021¹⁰². Το Ρυθμιστικό Σχέδιο αποτελεί ένα δεκαετές σχέδιο χωρικών παρεμβάσεων οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης. Οι βασικοί πυλώνες του Σχεδίου είναι μεταξύ άλλων η οργάνωση του αστικού χώρου ώστε να ενισχυθεί η κοινωνική συνοχή και η

¹⁰¹Βλ. σχετικά:

http://www.minocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=4237&Itemid=540

¹⁰²Βλ. σχετικά: [http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=362&sni\[524\]=1150&language=el-GR](http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=362&sni[524]=1150&language=el-GR) καθώς και <http://www.organismosathinas.gr/Default.aspx?id=70>

ολοκληρωμένη παρέμβαση για την αναζωογόνηση του κέντρου της πόλης. Στον Νόμο 4030/2011 «Νέος Τρόπος Έκδοσης Αδειών Δόμησης, Ελέγχου Κατασκευών και Λοιπές Διατάξεις» (ΦΕΚ 249/25-11-2011)¹⁰³, με στόχο την αναβάθμιση του ιστορικού κέντρου της Αθήνας, θεσμοθετούνται φορολογικά και οικονομικά κίνητρα για την αποκατάσταση κτιρίων στην περιοχή Γεράνι και στο Μεταξουργείο (άρθρα 43 και 44). Οι νομοθετικές πρωτοβουλίες του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής που αφορούν στην πιλοτική εφαρμογή δράσεων και πολιτικών για την αναζωογόνηση των περιοχών Γεράνι και Μεταξουργείο συζητήθηκαν, μεταξύ άλλων, σε σύσκεψη η οποία έλαβε χώρα στις 14 Οκτωβρίου 2011 μεταξύ του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής κ. Γ. Παπακωνσταντίνου, του Αναπληρωτή Υπουργού κ. Ν. Σηφουνάκη και του Δημάρχου Αθηναίων κ. Γ. Καμίνη. Επίσης, στη σύσκεψη αποφασίστηκε η έναρξη της εκτέλεσης έργων αναπλάσεων (ανάπλαση πλατειών Αττικής και Αγίου Παντελεήμονα και σύνδεσή τους μέσω της οδού Αγορακρίτου), η εκπόνηση μελέτης για την πλατεία Θεάτρου και η υλοποίηση του σχετικού έργου, η μετατροπή ξενοδοχείου σε φοιτητικές-νεανικές κατοικίες στην περιοχή της Ομόνοιας, η πορεία της δράσης για ζωγραφική επί τυφλών όψεων κτηρίων, η υλοποίηση του πρώτου έργου «Αθήνα x 4», η εναλλακτική παρέμβαση στον Λόφο Στρέφη, η ανάπλαση της Βασ. Όλγας και η έναρξη της κατασκευής ποδηλατοδρόμου από την Κορεατική Αγορά μέχρι τον Φαληρικό Όρμο. Επίσης, το ΥΠΕΚΑ δεσμεύτηκε να στηρίξει την υλοποίηση πολλαπλών παρεμβάσεων του Δήμου Αθηναίων σε περιοχές της Αθήνας¹⁰⁴.

ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Σε συνάντηση¹⁰⁵ που έλαβε χώρα στις 30 Αυγούστου του 2011, ο Υπουργός Πολιτισμού και Τουρισμού κ. Παύλος Γερουλάνος και ο Δήμαρχος Αθηναίων κ. Γιώργος Καμίνης έθεσαν τους βασικούς άξονες συνεργασίας οι οποίοι θα οδηγήσουν σε ένα μνημόνιο συνεργασίας του Υπουργείου με τον Δήμο. Οι άξονες αυτοί αφορούν στη διοργάνωση του Μαραθωνίου καθώς και πολιτιστικών εκδηλώσεων από εποπτευόμενους φορείς του ΥΠΠΟΤ σε πλατείες και δρόμους της πόλης, την ενεργοποίηση των Αρχαιολογικών χώρων, την ανάπλαση της Ακαδημίας

¹⁰³ Βλ. σχετικά: <http://forums.civiltech.gr/legal/m/rythmisi/1606.aspx>

¹⁰⁴ Βλ. σχετικά: <http://www.inews.gr/49/kentro-athinas-poi-es-drasesis-anaplastis-apofasisan-papakonstantinou-kaminis.htm>

¹⁰⁵ Βλ. σχετικά: http://www.yppo.gr/2/g22.jsp?obj_id=46653

Πλάτωνος¹⁰⁶ και τη θέσπιση του city pass. Επίσης, υπό την Αιγίδα του Υπουργείου Πολιτισμού και Τουρισμού και του Δήμου Αθηναίων (Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού, πρόγραμμα Athens Every Week¹⁰⁷) διοργανώθηκε στο πλαίσιο του διεθνούς προγράμματος ReMap¹⁰⁸ μια μάλλον απρόβλεπτη περιήγηση στις γειτονιές του Μεταξουργείου και του Κεραμεικού. Η τοπική καλλιτεχνική κοινότητα του Κεραμεικού και του Μεταξουργείου καθώς και 250 και πλέον καλλιτέχνες από όλο τον κόσμο, από τις 12 Σεπτεμβρίου μέχρι και τις 30 Οκτωβρίου 2011, εξέθεσαν τα έργα τους σε κενά οικόπεδα, εγκαταλελειμμένα νεοκλασικά κτίρια ή κτίρια υπό κατεδάφιση, σε διαμερίσματα της δεκαετίας του '70, σε αυλές και σε μπαλκόνια, δηλαδή όχι στους συνήθεις εκθεσιακούς χώρους μουσείων και γκαλερί. Για κάποιους από τους συμμετέχοντες καλλιτέχνες το εγκαταλελειμμένο τοπίο δεν χρησιμοποιήθηκε αποκλειστικά και μόνο ως ντεκόρ για τα έργα τους, τα οποία σχετίζονταν άμεσα με την αρχιτεκτονική της περιοχής αλλά και την κοινωνική σύνθεση του πληθυσμού στις συνοικίες του Μεταξουργείου και του Κεραμεικού¹⁰⁹.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΑΘΗΝΑ ΞΑΝΑ»

Στις 9 Απριλίου 2012 υπογράφηκε Σύμφωνο Συνεργασίας για την αναβάθμιση του κέντρου της Αθήνας και την τόνωση της τοπικής οικονομίας από την Υπουργό Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας κ. Άννα Διαμαντοπούλου, τον Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης κ. Γιώργο Κουτρουμάνη και τον Δήμαρχο Αθηναίων κ. Γιώργο Καμίνη και παρουσιάστηκε το πρόγραμμα «Αθήνα Ξανά», το οποίο στοχεύει στην επανεκκίνηση της ανάπτυξης της Αθήνας, τη δημιουργία θέσεων εργασίας και τη στήριξη της κοινωνικής συνοχής¹¹⁰. Με το ανωτέρω πρόγραμμα έχουμε αλλαγή του σχετικού θεσμικού πλαισίου, αφού τα Υπουργεία Ανάπτυξης και Εργασίας εκχωρούν αρμοδιότητες στον Δήμο Αθηναίων, ο οποίος και αναλαμβάνει με τα δικά του εργαλεία τη διαχείριση πόρων του ΕΣΠΑ, συνολικού ποσού 120 εκ. Ευρώ. Η εξασφάλιση αυτόνομης και ευέλικτης διαχείρισης από τον Δήμο προωθεί τις άμεσες παρεμβάσεις και δημιουργεί προϋποθέσεις

¹⁰⁶ Βλ. σχετικά: http://www.yppo.gr/2/g22.jsp?obj_id=46334

¹⁰⁷

Βλ. σχετικά: <http://www.visitgreece.gr/portal/site/eot/menuitem.f6461d577e1bafc0ace49610451000a0/?vgnnextoid=70ea90818>

¹⁰⁸ Βλ. σχετικά: <http://www.remapkm.org/>

¹⁰⁹ Για τον εκτοπισμό αλλοδαπών κατοίκων από την περιοχή του Κεραμεικού και του Μεταξουργείου στο πλαίσιο του ReMap1, βλ. www.nomadikiarxitektoniki.net.

¹¹⁰ Βλ. <http://government.gov.gr/2012/04/09/29077/>

αποφυγής των διοικητικών αγκυλώσεων και γραφειοκρατικών καθυστερήσεων που εμφανίζονται κατά την απορρόφηση κονδυλίων. Οι δράσεις του προγράμματος, οι οποίες προβλέπεται να ολοκληρωθούν σε 2,5 χρόνια, υπάγονται σε πέντε άξονες οι οποίοι αφορούν στην ενίσχυση της τοπικής επιχειρηματικότητας και ανταγωνιστικότητας¹¹¹, την αναβάθμιση της ποιότητας της ζωής των κατοίκων της πόλης¹¹², την αναζωογόνηση (regeneration) του αστικού ιστού¹¹³, την αποτελεσματική διαχείριση της κοινωνικής κρίσης¹¹⁴ και τη διασφάλιση της υλοποίησης και βιωσιμότητας του προγράμματος.

ΘΕΣΜΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΡΑΤΣΙΣΤΙΚΗΣ ΒΙΑΣ

Παρότι επίσημα αναγνωρίζεται ότι οι συνθήκες που επικρατούν στο ιστορικό κέντρο της Αθήνας ευνοούν ξενοφοβικές και ρατσιστικές αντιλήψεις, δεν έχουν αναληφθεί συγκεκριμένες πρωτοβουλίες από τη διοίκηση για την όλο και συχνότερη εκδήλωση ρατσιστικών συμπεριφορών. Δεδομένης της απουσίας επίσημου συστήματος καταγραφής περιστατικών ρατσιστικής βίας και ρατσιστικών τάσεων στην Ελλάδα, και λόγω της ανάγκης διασύνδεσης των φορέων οι οποίοι παρέχουν ιατρικές, κοινωνικές και νομικές υπηρεσίες σε αλλοδαπούς θύματα ρατσιστικής βίας, δημιουργήθηκε πρόσφατα ένα Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας με πρωτοβουλία της ΕΕΔΑ και της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στην Ελλάδα. Δεκαοκτώ μη κυβερνητικές οργανώσεις και φορείς του ανωτέρω δικτύου που παρέχουν υποστηρικτικές υπηρεσίες σε μετανάστες ή έρχονται σε άμεση επαφή με θύματα ρατσιστικής βίας κατέγραψαν πιλοτικά από την 1η Οκτωβρίου 2011 μέχρι και την 31η Δεκεμβρίου 2011, σε κοινή φόρμα, μαρτυρίες αλλοδαπών που υπέστησαν ρατσιστικές επιθέσεις με στόχο την ανίχνευση των

¹¹¹ Με δράσεις οι οποίες αφορούν, μεταξύ άλλων, στην μετατροπή εγκαταλειμμένων ξενοδοχείων σε κέντρα υποστήριξης της επιχειρηματικότητας, την υποστήριξη παραδοσιακών επαγγελμάτων και του εμπορίου τοπικών προϊόντων, την προώθηση ελληνικών προϊόντων σε γειτονιές της πόλης και την ενίσχυση του επαγγελματικού/συνεδριακού τουρισμού καθώς και του τουρισμού αναψυχής.

¹¹² Με δράσεις οι οποίες αφορούν, μεταξύ άλλων, στην διευκόλυνση της πρόσβασης στην απασχόληση και την επαγγελματική κατάρτιση, τη δημιουργία κέντρου διαμονής για ηλικιωμένους αστέγους, κέντρου δημιουργικής απασχόλησης για παιδιά με ειδικές ανάγκες και κέντρου διαμονής για ηλικιωμένους αστέγους, τη βελτιστοποίηση του συστήματος διαχείρισης απορριμμάτων, τη δημιουργία πράσινων στεγών και την ενεργειακή αναβάθμιση σχολείων καθώς και την αντικατάσταση των παρχόντων λαμπτήρων με λάμπες οικονομίας.

¹¹³ Με δράσεις οι οποίες αφορούν, μεταξύ άλλων, στην ανάπλαση πλατειών του κέντρου της πόλης και πεζοδρόμων, την ανακαίνιση εγκαταλειμμένων κτιρίων, τη βελτίωση του ηλεκτροφωτισμού και την ανάκτηση ανοιχτών δημόσιων χώρων.

¹¹⁴ Με δράσεις οι οποίες αφορούν, μεταξύ άλλων, στη στήριξη και παροχή στέγης στους αστέγους και στην καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας.

ποσοτικών και ποιοτικών τάσεων της ρατσιστικής βίας στην Ελλάδα. Στις 21 Μαρτίου 2012, σε Συνέντευξη Τύπου¹¹⁵ που έλαβε χώρα στα γραφεία του Ελληνικού Φόρουμ Μεταναστών, με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα για την Εξάλειψη των Φυλετικών Διακρίσεων, παρουσιάστηκαν τα αποτελέσματα της ανωτέρω πιλοτικής καταγραφής πράξεων βίας με ρατσιστικό κίνητρο.

Συγκεκριμένα, κατά το πιλοτικό τρίμηνο, καταγράφηκαν 63 περιστατικά ρατσιστικής βίας, τα οποία έλαβαν χώρα σε ένα γεωγραφικά περιορισμένο χώρο, ο οποίος καλύπτει περιοχές στις οποίες δραστηριοποιούνται οι φορείς που συμμετέχουν στην καταγραφή: συγκεκριμένα, στις περιοχές του κέντρου της Αθήνας (πλατεία Ομονοίας, Αττικής και Αγίου Παντελεήμονα) και της Πάτρας. Στις 51 από τις 63 επιθέσεις, οι δράστες ήταν περισσότεροι του ενός και μάλιστα λειτουργούσαν ως μέλη εξτρεμιστικών ομάδων. Η συντριπτική πλειοψηφία των δραστών ήταν άνδρες. Ο αριθμός των γυναικών θυτών ήταν περιορισμένος. Οι γυναίκες θύτες εμπλέκονται συνήθως σε ομαδικά περιστατικά βίας. Αξιοσημείωτο είναι ότι στα ομαδικά περιστατικά συμμετείχαν, πέραν των γυναικών, και ανήλικοι. Τα περιστατικά αυτά διακρίνονται για τη χρήση αυτοσχέδιων, αλλά δυνάμει φονικών, όπλων. Καταγράφηκαν περιστατικά, όπου πέραν των όπλων, χρησιμοποιούνταν για τον εκφοβισμό των θυμάτων μεγάλος σκύλοι. Επίσης, καταγράφηκε η πρακτική της «περιπολίας», όπου μαυροφορεμένοι μοτοσυκλετιστές, έχοντας καλυμμένα τα πρόσωπά τους ή φορώντας κράνη, επιτίθενται εν κινήσει στα θύματά τους, συχνά σε στάσεις μέσω μαζικής μεταφοράς. Επίσης, καταγράφηκαν 18 περιστατικά όπου αστυνομικοί, κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους, άσκησαν ρατσιστική βία.

Τα θύματα τόσο των ομαδικών επιθέσεων όσο και των επιθέσεων από μεμονωμένους πολίτες ήταν κυρίως άνδρες από Ασιατικές και Αφρικανικές χώρες, η πλειοψηφία των οποίων δεν διέθετε νομιμοποιητικά έγγραφα ή αφορούσε σε αιτούντες άσυλο. Σωματικές βλάβες και βαριές σωματικές βλάβες προκλήθηκαν στην πλειονότητα των θυμάτων. Σε περιορισμένο αριθμό περιστατικών σημειώθηκε καταστροφή περιουσιακών στοιχείων. Οι γυναίκες θύματα συνήθως υφίσταντο απειλές κατά της γενετήσιας αξιοπρέπειάς τους. Τα θύματα ήταν απρόθυμα να καταγγείλουν τις εις βάρος τους επιθέσεις, τόσο λόγω του φόβου για σύλληψή τους

¹¹⁵ Βλ. το Δελτίο Τύπου του Δικτύου Καταγραφής Ρατσιστικής Βίας για την ανακοίνωση των πρώτων αποτελεσμάτων, το οποίο αναρτήθηκε στις 21.03.2012 στις πρόσφατες ανακοινώσεις της ιστοσελίδας www.nchr.gr καθώς και την ανακοίνωση της Ύπατης Αρμοστείας στην ιστοσελίδα www.unhcr.gr/nea/artikel/aa6559226a5ce001775aa74c54a30b7a/anisychitika-ta-apot.html

στις περιπτώσεις που δεν διέθεταν νομιμοποιητικά έγγραφα όσο και λόγω της έλλειψης εμπιστοσύνης στο σύστημα και της παθητικής εξοικείωσής τους με τις ρατσιστικές συμπεριφορές εναντίον τους.

Δεδομένης της γενικότερης απροθυμίας των θυμάτων να καταγγείλουν αυτά τα περιστατικά, τα οποία σημειωτέον έλαβαν χώρα σε μια περιορισμένη γεωγραφικά έκταση, το Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας, το οποίο όφειλε εν προκειμένω να βασιστεί στην εξαιρετικά περιορισμένη αυτόβουλη συμμετοχή των θυμάτων στην καταγραφή των ρατσιστικών περιστατικών, εκφράζει την έντονη ανησυχία του για την έκταση του φαινομένου, αλλά και για την επίτασή του εξαιτίας της ατιμωρησίας των δραστών αλλά και της ανέχειας, της περιθωριοποίησης κοινωνικών ομάδων και της διάρρηξης του κοινωνικού ιστού ένεκα της οικονομικής κρίσης. Το Δίκτυο προτείνει στην Πολιτεία, αφενός, τη δημιουργία υπό το Υπουργείο Δικαιοσύνης ενός ενιαίου ειδικού συστήματος καταγραφής ρατσιστικών εγκλημάτων και, αφετέρου, την καθιέρωση ειδικών διαδικασιών κατά την αστυνομική διερεύνηση των ρατσιστικών επιθέσεων καθώς και την αντιμετώπιση της ανοχής και της ατιμωρησίας των δραστών ρατσιστικής βίας. Επίσης, το Δίκτυο ζητά από την Πολιτεία μια σταθερή συνεργασία κατά τον σχεδιασμό μέτρων κατά της ρατσιστικής βίας. Οι όποιες πολιτικές καταπολέμησης της ρατσιστικής βίας θα πρέπει, κατά το Δίκτυο, να συνδέονται με παρεμβάσεις που αναβαθμίζουν την ποιότητα ζωής των γηγενών και των μεταναστών που ζουν και εργάζονται στις περιοχές όπου εκδηλώνονται τα φαινόμενα βίας με ρατσιστικό κίνητρο.

Για την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ, η συντηρητικοποίηση της ελληνικής κοινωνίας απέναντι στους ξένους, η υποβάθμιση γειτονιών εξαιτίας της συσσώρευσης μεταναστών «χωρίς χαρτιά» και οι ρατσιστικές εκδηλώσεις δεν επιδέχονται τις, δημοφιλείς πλέον, και φαινομενικά «εύκολες», λύσεις των μαζικών απελάσεων, του σφραγίσματος των συνόρων, της παροχής ταξιδιωτικών εγγράφων σε παράτυπους μετανάστες, προκειμένου αυτοί να συνεχίσουν το ταξίδι τους σε άλλες Ευρωπαϊκές χώρες ή των άμεσων νομιμοποιήσεων όσων μεταναστών βρίσκονται στην Ελλάδα¹¹⁶. Πρόκειται για λύσεις οι οποίες είναι, για την Ύπατη Αρμοστεία, μάλλον συνθηματολογικές και επικοινωνιακές, αφού είτε είναι πρακτικά ανεφάρμοστες ή ατελέσφορες, είτε προσκρούουν σε διεθνείς υποχρεώσεις της χώρας ή είναι ανεπίτρεπτες από το Διεθνές Δίκαιο ή, τέλος, δεν είναι αποδεκτές από ανθρωπιστική

¹¹⁶ Βλ. την αναλυτική παρουσίαση των θέσεων της Ύπατης Αρμοστείας στον ιστότοπο: <http://www.unhcr.gr/nea/artikel/c6f41ae156f15d55f02660464a4d87b6/mia-alli-stratigi-1.html>

σκοπιά αφού δεν αποκλείουν την διαβίωση σε συνθήκες εξαθλίωσης. Η Ύπατη Αρμοστεία, μη περιοριζόμενη στην επίκληση της αλληλεγγύης προς τους πρόσφυγες και τους μετανάστες, και αναγνωρίζοντας τα υπαρκτά προβλήματα που προκαλούνται στην ελληνική κοινωνία από τον εγκλωβισμό σε αυτή σημαντικού αριθμού παράτυπων μεταναστών, προτείνει τη λήψη μιας δέσμης παράλληλων και αλληλοσυμπληρούμενων μέτρων σε εθνικό επίπεδο, στη βάση του τετράπτυχου «άσυλο για τους πρόσφυγες - καθεστώς νομιμότητας για όσους μετανάστες έχουν δημιουργήσει δεσμούς (με τη χώρα) - επιστροφές με κίνητρα για όσους το επιθυμούν - απομακρύνσεις για όσους δεν έχουν καμιά προοπτική ένταξης και εφόσον έχουν τηρηθεί μια σειρά εγγυήσεις»¹¹⁷. Σε σχέση με τα μέτρα για το κέντρο της Αθήνας, η Ύπατη Αρμοστεία παρατηρεί ότι η αποκλειστική τους επικέντρωση σε αστυνομικές επιχειρήσεις μαζικών συλλήψεων και μεταγωγών σε κέντρα κράτησης μικρού αριθμού μεταναστών «χωρίς χαρτιά», σε σχέση πάντα με το σύνολό τους, είναι αμφίβολης αποτελεσματικότητας, λόγω του ότι, στην πλειοψηφία των περιπτώσεων, οι απελάσεις δεν είναι πρακτικά δυνατές, ενώ το χρονικό διάστημα κράτησης δεν μπορεί να υπερβαίνει τον 1 χρόνο.

Η ΕΕΔΑ σε παρέμβασή¹¹⁸ της προς τον Υπουργό Προστασίας του πολίτη κ. Χρυσόχοϊδη, που ακολούθησε την ανακοίνωση μέτρων για την καταστολή της εγκληματικότητας στην Αθήνα και τη μεταφορά παράτυπων μεταναστών σε χώρο στρατοπέδου στην Κοζάνη, τόνισε ότι τα όποια μέτρα λάβει η Πολιτεία θα πρέπει να είναι δίκαια και να εξασφαλίζουν τον σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα. Η ΕΕΔΑ παρατήρησε ότι όσοι αποκαλούνται «λαθρομετανάστες» δεν αποτελούν ομοιογενή κατηγορία: μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται άτομα που χρήζουν προστασίας (π.χ. θύματα εμπορίας ή χρήστες ναρκωτικών) καθώς και άτομα που ήρθαν στη χώρα διότι αναζητούν διεθνή προστασία, και διευκρίνισε ότι για τα άτομα αυτά η Πολιτεία οφείλει να μεριμνήσει. Επίσης, τόνισε ότι η Πολιτεία θα πρέπει να διασφαλίσει συνθήκες ανθρώπινης και αξιοπρεπούς διαβίωσης στους επιλεγέντες χώρους κράτησης. Υπογράμμισε ότι θα πρέπει να προσεχθεί ώστε στον δημόσιο διάλογο να αποφεύγεται η στοχοποίηση των μεταναστών και η ταύτισή τους με την εγκληματικότητα. Τέλος, η ΕΕΔΑ εξέφρασε την ελπίδα της ότι η Πολιτεία θα

¹¹⁷ Αναλυτικότερα βλ.: <http://www.unhcr.gr/nea/artikel/c6f41ae156f15d55f02660464a4d87b6/mia-alli-stratigi-1.html>

¹¹⁸ Βλ. σχετικά: http://www.nchr.gr/document.php?category_id=143&document_id=1379

μεριμνήσει για την αντιμετώπιση της ρατσιστικής βίας και την εξάρθρωση των κυκλωμάτων που εκμεταλλεύονται τους αλλοδαπούς.

ΣΚΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΣΥΝΟΔΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Η οποιαδήποτε προσπάθεια ανασυγκρότησης του ιστορικού κέντρου προϋποθέτει αυτονόητα την αποκατάσταση της δημόσιας ασφάλειας. Η διασφάλιση συνθηκών ασφάλειας μοιάζει να είναι ένα ιδιαίτερα σύνθετο εγχείρημα, το οποίο δεν μπορεί να τελεσφορήσει αποκλειστικά και μόνο με αστυνομικού τύπου μέτρα απομάκρυνσης μη επιθυμητών πληθυσμών, όπως είναι οι ναρκομανείς, οι άστεγοι, οι μη νόμιμοι μικροπωλητές, οι εκδιδόμενες και οι αλλοδαποί «χωρίς χαρτιά». Οι αστυνομικές επιχειρήσεις «σκούπας», αν και έχουν άμεσα και ορατά αποτελέσματα, δεν είναι αποτελεσματικές, στον βαθμό που δεν επιτυγχάνουν την εξάρθρωση των δικτύων διακίνησης ναρκωτικών, των σωματεμπόρων και των κυκλωμάτων προμήθειας παράνομων προϊόντων παραεμπορίου και διακίνησης αλλοδαπών. Η απουσία επαρκών προνοιακών δομών, χώρων φιλοξενίας, ξενώνων και κατάλληλων κέντρων πρώτης υποδοχής και κράτησης αλλοδαπών, όπου οι αρχές θα μπορούσαν να παραπέμπουν τους συλληφθέντες, μοιραία ανακυκλώνει το πρόβλημα, αφού οι τελευταίοι απελευθερώνονται και μετακινούνται σε άλλες περιοχές όπου δεν πραγματοποιούνται εντατικοί αστυνομικοί έλεγχοι.

Το στοίχημα πλέον είναι να εφαρμοστούν πολιτικές τέτοιες ώστε να μειωθεί η αβεβαιότητα και η επισφάλεια όλων όσοι κατοικούν και εργάζονται στο κέντρο της πόλης και δεν βρίσκονται στο ίδιο επίπεδο ασφάλειας με τους υπόλοιπους. Απαραίτητη είναι η εφαρμογή μιας κοινωνικής πολιτικής για όλες τις ευπαθείς ομάδες που διαβιούν στο κέντρο και η αναγνώριση ειδικού καθεστώτος προσωρινής διαμονής για τους εγκλωβισμένους αλλοδαπούς «χωρίς χαρτιά» οι οποίοι δεν μπορούν να απομακρυνθούν από τη χώρα. Η επανακατοίκηση του κέντρου, πέραν των όποιων φορολογικών κινήτρων, προϋποθέτει πολιτικές που, σε πείσμα των καιρών, θα αυξάνουν τις δημόσιες και κοινωνικές υπηρεσίες πρόνοιας στην περιοχή και θα επιχειρούν την προστασία της κοινωνικής μείξης που την διακρίνει καθώς και πολιτικές για τον χώρο που θα περιορίζουν τις αλόγιστες αδειοδοτήσεις κέντρων διασκέδασης και θα πριμοδοτούν την ύπαρξη ελεύθερων χώρων. Οι όποιες παρεμβάσεις αναπλάσεων λάβουν χώρα θα πρέπει να γίνουν με γνώμονα τις ανάγκες των μόνιμων κατοίκων, αλλά και των προσωρινών κατοίκων, δηλαδή όλων όσοι

εργάζονται ή, για διάφορους λόγους, επισκέπτονται τη περιοχή, και όχι να αποσκοπούν αποκλειστικά και μόνο στην εξυπηρέτηση επενδυτικών σχεδίων.

Στη σημερινή δυσμενέστατη κοινωνική και οικονομική συγκυρία, η ενοχοποίηση κοινωνικών ομάδων και η αναζήτηση αποδιοπομπαίων τράγων δεν μπορεί να αποτελέσει απάντηση στη ραγδαία επιδείνωση της ζωής στο ιστορικό κέντρο της Αθήνας. Οι όποιες ατομικές τακτικές επιβίωσης αναλαμβάνονται από κατοίκους ή εργαζόμενους στο κέντρο δεν καθίστανται αποτελεσματικές όταν το φαινόμενο είναι τόσο γενικευμένο και οι τυχόν κρατικές παρεμβάσεις ανεπαρκείς και μάλλον αποσπασματικές. Λόγω του επείγοντος χαρακτήρα αυτών των προβλημάτων, ενδέχεται, ευέλικτα σχήματα, όπως κοινωνικά δίκτυα αλληλεγγύης, να μπορούν να επιτύχουν μια πιο άμεση παρέμβαση. Ασφαλώς, η όποια παρέμβαση κινήσεων αλληλεγγύης δεν μπορεί να υποκαταστήσει την παρέμβαση της πολιτείας και δεν εξαλείφει ένα τόσο πολυσύνθετο πρόβλημα, αφού δεν μπορεί να κάνει κάτι περισσότερο από το να περιορίζεται, στην καλύτερη των περιπτώσεων, σε μια εστιασμένη αντιμετώπιση του προβλήματος σε τοπικό επίπεδο, επιβραδύνοντας ίσως την επιδείνωσή του. Η σημασία της παρέμβασης των κοινωνικών δικτύων αλληλεγγύης αφορά στην ενδυνάμωση των αντιστάσεων της κοινωνίας απέναντι σε συνθήκες που υποβαθμίζουν την καθημερινότητά της. Στο πλαίσιο αυτό, η ενίσχυση του ρόλου της Ενορίας στις αποδυναμωμένες γειτονιές του κέντρου καθίσταται εξαιρετικά κρίσιμη. Η εναλλακτική αντιπρόταση της Εκκλησίας δεν μπορεί παρά να είναι η στηλίτευση της άσκησης ρατσιστικής βίας, η διαμόρφωση μέριμνας, με σεβασμό για την αξιοπρέπεια του προσώπου, για τις βιοτικές, πνευματικές και άλλες ανάγκες ντόπιων και ξένων και η συνηγορία προς τις Αρχές για τη βελτίωση των συνθηκών υποδοχής και παραμονής των αλλοδαπών καθώς και των δημόσιων και κοινωνικών υπηρεσιών πρόνοιας· δηλαδή δεν μπορεί παρά να είναι η καλλιέργεια ενός πολιτισμού αλληλεγγύης.

Ευαγγελία Δουρίδα

Γραμματέας Ειδ. Σ. Επιτροπής Μεταναστών, Προσφύγων και Παλιννοστούντων

Απρίλιος 2012